

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

ΤΟΥ

ΔΕΛΛΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΑΜ.149 ΈΤΟΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ 2009

ΜΕ ΤΙΤΛΟ

*ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΣΤΟ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΣΤΕΡΕΩΜΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
2004 -2010.*

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

ΡΕΘΥΜΝΟ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2011

ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

1. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ
2. ΜΕΝΔΡΙΝΟΥ ΜΑΡΙΑ
3. ΞΕΝΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ημερομηνία Αξιολόγησης:

*Στην οικογένειά μου,
θερμή στέγη ονείρων
και προσπαθειών μου*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	4
1. Ιστορική αναδρομή. Από την Ευρώπη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στην ΕΕ.....	8
2. Η Συνέλευση της Ευρώπης. Μια αλλαγή στη μέθοδο για τη συζήτηση του μέλλοντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Τα μεγάλα θεσμικά στο προσκήνιο	18
2.1 Εισαγωγικά	18
2.2 Τα αποτελέσματα της Συνέλευσης και η αναζήτηση μιας νέας Θεσμικής Αρχιτεκτονικής για την Ευρώπη.....	21
2.3 Αποτίμηση των πεπραγμένων της Συνέλευσης	22
3. Η Διακυβερνητική Διάσκεψη 2003/2004	25
4. Η συγκρότηση της Ευρωπαϊκής Συνταγματικής Συνθήκης	27
4.1 Εισαγωγικά	27
4.2 Η Φύση και η Ερμηνεία της Ευρωπαϊκής Συνταγματικής Συνθήκης (το ξεκίνημα για μια νέα θεσμική αρχιτεκτονική σε νέο μεταρρυθμιστικό στερέωμα).....	33
4.3 Η ατελέσφορη επικύρωση, η κρίση ταυτότητας της ΕΕ και ο ρόλος Γαλλίας και Ολλανδίας.	35
Η Ευρώπη σε θεσμική κρίση.	35
4.4 Η βραχεία ιστορία της απόρριψης και η ανάλυση επιπτώσεων	39
4.5 Ερμηνεύοντας τα δυο αποτελέσματα των δημοψηφισμάτων	44
5. Από το Σύνταγμα σε Συνθήκη (Η θεσμική μεταρρύθμιση σε τελική τροχιά).....	46
6. Θεσμικές καινοτομίες και αξιολόγηση της μεταρρύθμισης	47
7. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Η λειτουργία μετά την εφαρμογή της Συνθήκης.....	49
7.1 Εισαγωγικά	49
7.2 Προβλήματα εφαρμογής.....	51
7.3 Η Μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Από τον απρόσωπο τεχνοκρατικό στο δημοκρατικό και αποτελεσματικό χαρακτήρα ;.....	51
7.4 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Από το συμβουλευτικό ρόλο στην ανάδειξη του ως πρωτογενή πόλο εξουσίας στην ΕΕ	54
8. Τα εθνικά κοινοβούλια και οι δυνατότητες διευρυμένης συμμετοχής στο Ευρωπαϊκό Πολιτικό Σύστημα	58
9. Η κοινωνία των πολιτών και οι νέες μορφές δημοκρατίας που εισάγει η Συνθήκη της Λισαβόνας	59
10. Προς ένα νέο σύστημα λήψης αποφάσεων.....	60
11. Άλλες μείζονες τομές.....	61
11.1 Νέες μορφές σύνθεσης του Συμβουλίου	61
11.2 Η εξωτερική δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο ρόλος του Υπατού Εκπροσώπου	62
11.3 Δημιουργία ευρωπαϊκής διπλωματίας και η θεσμοθέτηση Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης.....	64
11.4 Η νομική δεσμευτικότητα του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων	65
11.5 Αξιολόγηση της Μεταρρύθμισης	66
12. Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση	68
12.1 Η πολιτική διακυβέρνηση.....	68
12.2 Η οικονομική διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	72
13. Τελικά Συμπεράσματα	78
Επίμετρο	80
Βιβλιογραφία	85

Περίληψη

Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να αναλύσει τις μείζονες μεταρρυθμιστικές διαδικασίες που διενεργήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση από το 2004 ως το 2010. Η ανάλυση αυτή ξεκινά από τις διακηρύξεις του Συμβουλίου του Λάακεν που τέθηκαν οι αρχές για τη θεσμική μεταρρύθμιση και συνεχίζει με τη Συνέλευση για το μέλλον της Ευρώπης όπου εκπονήθηκε το σχέδιο για αυτή. Στη συνέχεια, ερευνά πώς η Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη αποτελούσε την ιδανική θεσμική λύση για την επίτευξη των στόχων που είχαν τεθεί αλλά και πώς δεν επικυρώθηκε από Γαλλία και Ολλανδία. Δίνει έμφαση σε όλες τις διακυβερνητικές διασκέψεις και στις διεργασίες αυτών αλλά και στους συμβιβασμούς που επιτεύχθηκαν μέσω αυτών για το τελικό σχέδιο μεταρρύθμισης.

Στο τελευταίο μέρος παρουσιάζω πώς η Συνθήκη της Λισαβόνας, ως μεταρρυθμιστική Συνθήκη, επιχειρεί να συγκεράσει όλα τα σχέδια θεσμικής μεταρρύθμισης πριν από αυτή και πώς διαμορφώνει το ευρωπαϊκό θεσμικό στερέωμα αλλά και πώς μεταβάλλει την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση. Τέλος, αναδεικνύω τις αδυναμίες της νέας Συνθήκης με πρωτεύον το ζήτημα της οικονομικής διακυβέρνησης που θα αποτελέσει το έναυσμα για νέο κύκλο μεταρρυθμίσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Προσωπικά στοιχεία

Όνοματεπώνυμο	: Δελλής Κωσταντίνος
Πατρώνυμο	: Βασίλειος
Διεύθυνση	: Κουριτών 6 Ρέθυμνο Κρήτη
Τηλέφωνα επικοινωνίας	: (+30)26610 77088, (+30) 6936241041
Ηλεκτρονικές διευθύνσεις	: delliskostas@yahoo.gr , dellisk@pol.soc.uoc.gr
Ημερομηνία και τόπος γέννησης	07- 04-1987 Κέρκυρα

Πανεπιστημιακές Σπουδές

- *Σεπτέμβριος 2005 – Ιούλιος 2009*: Προπτυχιακές σπουδές στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης. (Βαθμός πτυχίου: 8,56/10) Άριστα.
- *Οκτώβριος 2009 – Ιανουάριος 2011*: Μεταπτυχιακές σπουδές στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Ξένες Γλώσσες

- Αγγλικά: Michigan CFCE.
TOEIC 450/900
- Ιταλικά : Πρωταρχικό στάδιο εκμάθησης

Τεχνικές Ικανότητες

- Άριστη γνώση χειρισμού Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και λογισμικού Microsoft Windows, Word, Excel, Power Point, Internet, Access Vellum Cambridge).
- Άριστη γνώση του στατιστικού πακέτου SPSS.

Συμμετοχή σε Συνέδρια και Ημερίδες

- Οκτώβριος 2007: συμμετοχή στο διεθνές επιστημονικό συνέδριο της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης με θέμα: *«Η Ευρωμεσογειακή Συνεργασία από την σκοπιά των μεσογειακών χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης»*
- 6-7 Ιουνίου 2008: συμμετοχή στο διεθνές επιστημονικό συνέδριο του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης με θέμα: *«Σύνταγμα και Πολιτική. Σύγχρονη Συζήτηση και Συμβολή του Δημήτρη Θ. Τσάτσου»*
- 16-18 Οκτωβρίου 2009: συμμετοχή στο 2^ο επετειακό επιστημονικό συνέδριο της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης με θέμα: *«Οι Κοινωνικές Επιστήμες στον 21^ο Αιώνα»*
- 10-13 Σεπτεμβρίου 2009: συμμετοχή στην οργανωτική επιτροπή του 5^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ανάλυσης Δεδομένων με Διεθνή Συμμετοχή που διοργανώθηκε από το Πανεπιστήμιο Κρήτης, το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και την Ελληνική Εταιρία Ανάλυσης Δεδομένων
- 8-10 Οκτωβρίου 2009: συμμετοχή στο 3^ο Συνέδριο Διοικητικών Επιστημόνων που διοργανώθηκε από το Εργαστήριο Διοικητικών Επιστημών του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης, του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου και του Ελληνικού Ινστιτούτου Διοικητικών Επιστημών με θέμα: *«Διοίκηση και Δημοκρατία, Ποιότητα, Αποτελεσματικότητα, Νομιμοποίηση»*
- 29 -30 Νοεμβρίου 2010 .συμμετοχή στο συνέδριο .Μεταρρύθμιση και Πολιτική. Διοργανώθηκε από το ΠΜΣ Πολιτική Ανάλυση ,Πολιτική Θεωρία. το

UNDP/RCPAR το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο και την αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα. Ανακοίνωση στο ίδιο συνέδριο <<Ευρωπαϊκοί θεσμοί σε κρίση>>

Εργασιακή εμπειρία

- Ιουλίου-1Σεπτεμβρίου 2008: Απασχόληση στη ΝΕΛΕ Ρεθύμνου στα πλαίσια του προγράμματος πρακτικής άσκησης του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης.

1. Ιστορική αναδρομή. Από την Ευρώπη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στην ΕΕ

Η παρούσα εργασία έχει ως κύριο στόχο να ερευνήσει και να αναλύσει τις θεσμικές μεταρρυθμίσεις που υπέστη η Ευρωπαϊκή Ένωση την περίοδο από το 2004 (μικρή αναφορά στη συνέλευση για το μέλλον της ΕΕ), περίοδο κύρωσης και εκπόνησης της Ευρωπαϊκής Συνταγματικής Συνθήκης, μέχρι το 2010, το έτος δηλαδή εφαρμογής στην ΕΕ της μεταρρυθμιστικής Συνθήκης της Λισαβόνας. Όμως για την καλύτερη κατανόηση όλων αυτών είναι καλό να γίνει μικρή αναφορά στο ιστορικό και λειτουργικό πλαίσιο πριν από αυτά, δηλαδή την περίοδο μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, όπου η Ευρώπη ανασχηματιζόταν και ανασυγκροτούνταν, αλλά και μεταγενέστερα στις μέρες της Συνθήκης του Μάαστριχτ και της Νίκαιας, ώστε η μικρή αυτή αναφορά να λειτουργήσει ως βάση για την βαθύτερη ανάλυση της περιόδου που θέτει το ερευνητικό μου ερώτημα, δηλαδή τη διακυβέρνηση και μεταρρύθμιση στο ευρωπαϊκό θεσμικό στερέωμα 2004-2010.

Στις αρχές του 1945 ο τότε πρωθυπουργός της Μεγάλης Βρετανίας Winston Churchill περιέγραψε την Ευρωπαϊκή Ήπειρο ως εξής: «σαν ένα σωρό ερειπίων, ένα νεκροταφείο, ένα έδαφος πρόσφορο για την εξάπλωση λοιμών και την καλλιέργεια μίσους» και πρότεινε ως λύση «η Ευρώπη να αναδημιουργηθεί, να γίνει χώρος ειρήνης, ελευθερίας και ασφάλειας, ένα είδος Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης» (Μούσης 2008). Ερμηνεύοντας τα λόγια του Churchill βλέπουμε ότι αμέσως μετά τον καταστροφικό για την Ευρώπη Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, το σύνολο των ευρωπαίων ηγετών αναζητά τους τρόπους για να εμποδίσει για πάντα την επανάληψη τέτοιων καταστροφών. Το εν λόγω εγχείρημα ήταν κάτι πάρα πολύ δύσκολο αν φανταστεί

κανείς ότι μέσα σε δυο δεκαετίες η ευρωπαϊκή ήπειρος, τα ευρωπαϊκά έθνη είχαν προκαλέσει δυο καταστροφικούς πολέμους, τον Α' και τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Όμως η ευρωπαϊκή ειρήνη και συνεργασία περνά μέσα από την οικονομική ανασυγκρότηση, όπως και έγινε το 1947 όταν ο George Marshal πρόσφερε οικονομική βοήθεια στα ευρωπαϊκά κράτη για την ευρωπαϊκή ανοικοδόμηση. Έτσι, τον Απρίλιο του 1948 δεκαέξι κράτη υπέγραψαν τη συνθήκη του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας (ΟΕΟΣ) με σκοπό τη διαχώριση του οικονομικού συντονισμού των χρημάτων του «πακέτου» Marshal για την ευρωπαϊκή ανασύνταξη. Ήταν η πρώτη συνεργασία των ευρωπαϊκών κρατών μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Όμως η δημιουργία του ΟΕΟΣ προκάλεσε μια διαιρετική τομή για την Ευρώπη καθώς η Σοβιετική Ένωση και χώρες της Κεντρικής Ευρώπης απέρριψαν τη βοήθεια κι έτσι λίγο μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου η Ευρώπη διχοτομείται μεταξύ Δύσης και Ανατολής και ο Ψυχρός Πόλεμος που ξεκινά εκείνη την περίοδο αποτελεί τροχοπέδη για τη ευρωπαϊκή συνεργασία και ολοκλήρωση. Ο ηττημένος του πολέμου στην Ευρώπη και κύριος εχθρός, η Γερμανία, αντικαθίσταται από την Σοβιετική Ένωση.

Επόμενος σταθμός για την ευρωπαϊκή συνεργασία είναι το 1949 όταν η Γαλλία, η Μεγάλη Βρετανία και οι χώρες της Μπενελούξ δημιουργούν το Συμβούλιο της Ευρώπης και ξεκινούν τη μεταξύ τους συνεργασία. Η συνέχεια της ιστορικής διαδρομής της ευρωπαϊκής ενοποίησης είναι το 1950 με την ίδρυση της ΕΚΑΧ, η πρώτη ευρωπαϊκή κοινότητα. Οι πρωταγωνιστές για τη δημιουργία της ΕΚΑΧ ήταν ο υπουργός εξωτερικών της Γαλλίας Robert Schuman και ο γάλλος πολιτικός Jean Monnet. Και οι δυο στήριζαν την θέση για τη δημιουργία της ΕΚΑΧ διότι πίστευαν ότι ο «ΟΕΟΣ και το Συμβούλιο της Ευρώπης – όπου ο καθένας μπορούσε να

εξαιρεθεί από την εφαρμογή μιας απόφασης – δεν έδινε την απαιτούμενη ώθηση» και όπως έλεγε και ο Monnet «χρειαζόταν κάτι πιο φιλόδοξο» (Neil Nugent, 2009). Αυτό το κάτι φιλόδοξο το ανακοίνωσε ο Σούμαν τον Μάιο του 1950, δηλαδή μια Ευρώπη ειρήνης, συνεργασίας κι αλληλεγγύης με επίκεντρο τη γαλλογερμανική συμφιλίωση, μια Ευρώπη που θα οικοδομηθεί σιγά σιγά μέσα στο χρόνο. Στο κάλεσμα Schuman ανταποκρίθηκαν το Βέλγιο, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο και οι κάτω χώρες και τον Απρίλιο του 1951 υπέγραψαν τη Συνθήκη των Παρισίων και τη δημιουργία της πρώτης ευρωπαϊκής κοινότητας, της ΕΚΑΧ. Η υπερεθνική συνεργασία στη μεταπολεμική Ευρώπη ήταν γεγονός και η ΕΚΑΧ είχε ως στόχο της εγκαθίδρυση μιας κοινής αγοράς άνθρακα και χάλυβα και την κατάργηση δασμών και περιορισμών με κύρια αρχή τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Η συνθήκη τέθηκε σε εφαρμογή στις 24 Ιουλίου 1952 και είχε περιορισμένη διάρκεια 50 ετών.

Η θεσμική δομή που έχει στις μέρες μας η ΕΕ προέρχεται από τη συνθήκη της ΕΚΑΧ, δηλαδή η βάση του ευρωπαϊκού θεσμικού οικοδομήματος δομήθηκε, αναπτύχθηκε και μεταρρυθμίστηκε πάνω σε ένα θεμελιώδες λίθο, τα θεσμικά όργανα της συνθήκης της ΕΚΑΧ, δηλαδή την Ανώτατη Αρχή, τη Συνέλευση, το Συμβούλιο των Υπουργών και το Δικαστήριο. Οι απαρχές του θεσμικού συστήματος που θα αναλύσουμε έχουν ως κύρια πηγή δημιουργίας τη συνθήκη της ΕΚΑΧ αλλά και τις μεταγενέστερες συνθήκες.

Η Ανώτατη αρχή έχει εκτελεστικό χαρακτήρα και ενεργεί προς συμφέρον της Κοινότητας. Η Συνέλευση έχει ελεγκτικές αρμοδιότητες, το Δικαστήριο εξασφαλίζει την τήρηση του δικαίου και την εφαρμογή της συνθήκης και το Συμβούλιο εναρμόνιζε την δράση της Ανώτατης Αρχής. Η υπερεθνική συνεργασία δημιουργείται

καθώς είναι η πρώτη φορά στην Ευρώπη που έξι κράτη εκχωρούν εθνικά τους δικαιώματα χάριν της κοινότητας. Επόμενος σταθμός της ιστορικής αναδρομής είναι ο Μάρτιος του 1957 και η υπογραφή των Συνθηκών της Ρώμης, ΕΚΑΕ και της ΕΟΚ και τη δημιουργία στο ευρωπαϊκό στερέωμα δυο ακόμα κοινοτήτων, της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, η οποία θεσπίστηκε με σκοπό τον συντονισμό των ερευνητικών προγραμμάτων πυρηνικής ενέργειας και την ερευνητική χρήση αυτής. Η δεύτερη Κοινότητα είναι η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα που είχε ως κύριο σκοπό να συμβάλλει στη δημιουργία κοινής αγοράς, τελωνειακής ένωσης και χάραξη κοινών πολιτικών μεταξύ των συμβαλλόμενων κρατών.

Η θεσμική οργάνωση και λειτουργία δέχεται κάποια μεταβολή. Δημιουργείται η Επιτροπή κυρίως με νομοθετικές και εκτελεστικές αρμοδιότητες. Το Συμβούλιο των Υπουργών, επικουρείται τώρα από την επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων, COREPER. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση δεν δέχεται μεταβολές, κρατά τη γνωμοδοτική της εξουσία. Το σχήμα Συμβούλιο-Επιτροπή-Κοινοβουλευτική Συνέλευση αποτελεί τη θεσμική συνεργασία που ορίζει η συνθήκη. Η δεκαετία του 1950 τελειώνει με την ευρωπαϊκή συνεργασία να αναπτύσσεται σε μεγάλο για την εποχή επίπεδο με την ίδρυση τριών κοινοτήτων (ΕΚΑΧ-ΕΚΑΕ-ΕΟΚ) και ταυτόχρονα η θεσμική οργάνωση των κοινοτήτων θέτει τις βάσεις του μέλλοντος για την οικοδόμηση μιας ευρωπαϊκής πολιτείας, ειρήνης ευημερίας και οικονομικής συνεργασίας, βασικού στόχου πολλών ηγετών της μεταπολεμικής Ευρώπης.

Επόμενη συνθήκη και σημαντικός σταθμός της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης είναι η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη το 1986. Η Συνθήκη προωθεί την ευρωπαϊκή οικοδόμηση μέσω της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς μέχρι το τέλος του 1992. Στο θεσμικό

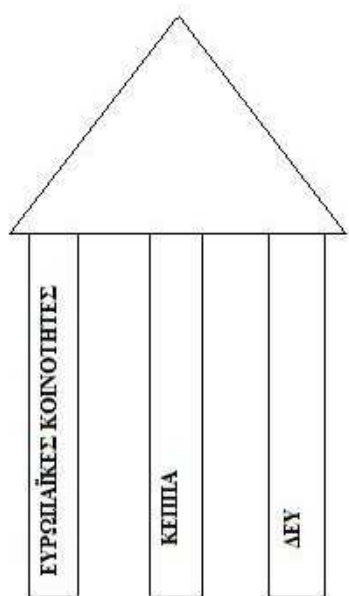
της σκέλος η συνθήκη θεσπίζει και επισημοποιεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και της συνόδους κορυφής και ενισχύει τις εξουσίες του Κοινοβουλίου. Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη ανοίγει τον δρόμο της νομισματικής οικονομικής ένωσης και ενισχύει σημαντικά σημαντικές πολιτικές των κοινοτήτων.

Αφήνοντας τη δεκαετία του '80 και με την είσοδο στη δεκαετία του '90 η Ευρώπη προετοιμάζεται για τη δημιουργία της οικονομικής ένωσης, της μεταρρύθμισης των θεσμών της και την οικοδόμηση της ευρωπαϊκής πολιτικής ένωσης. Όλα αυτά έρχονται την περίοδο κατάρρευσης του κομμουνισμού στην Ανατολική Ευρώπη αλλά και την επανένωση της Γερμανίας.

Πενήντα χρόνια σχεδόν από το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου η ευρωπαϊκή ήπειρος έχει μετεξελιχθεί τελείως και τίποτα πλέον δεν μπορεί να θυμίσει την Ευρώπη μετά τη λήξη των εχθροπραξιών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Τα ευρωπαϊκά κράτη θέτουν πλέον κοινούς στόχους για την οικονομία και την ανάπτυξη τους, μοιράζονται κοινούς στόχους και αξίες και προσπαθούν όλοι μαζί να ορίσουν το κοινό τους πεπρωμένο στο κάλεσμα του μέλλοντος. Ο διπολισμός στην Ευρώπη αλλά και αλλού τερματίστηκε με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης αλλά και του λεγόμενου ανατολικού μπλοκ στον ευρωπαϊκό χώρο.

Στην ευρωπαϊκή κοινότητα πλέον έχουν προσχωρήσει και άλλες χώρες πλην των αρχικών, το 1972 Ηνωμένο Βασίλειο, Δανία, Ιρλανδία, το 1981 η Ελλάδα και το 1996 η Ισπανία και η Πορτογαλία και τώρα, η Ευρώπη των δώδεκα όπως τη αποκαλούσαν, χρειαζόταν να εντείνει τον ρυθμό συνεργασίας αλλά και να κάνει σημαντικά βήματα στο λεγόμενο ενοποιητικό εγχείρημα. Στις αρχές της δεκαετίας του '90 στην Ευρώπη

κυριαρχούσαν δυο ρεύματα όσον αφορά το μέλλον της. Το πρώτο που πίεζε να προχωρήσουν σε στάδιο νομισματικής και οικονομικής ένωσης σκιαγραφώντας και την πολιτική ένωση και εκείνο που ήθελε διακυβερνητική συνεργασία στην Ευρώπη και ήταν σκεπτικό ως προς τη μετάβαση της εθνικής κυριαρχίας στην Ένωση. Η χρυσή τομή δόθηκε στο Μάαστριχτ το 1992 όπου έχουμε τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση χωρίζει το ευρωπαϊκό οικοδόμημα σε τρεις πυλώνες:

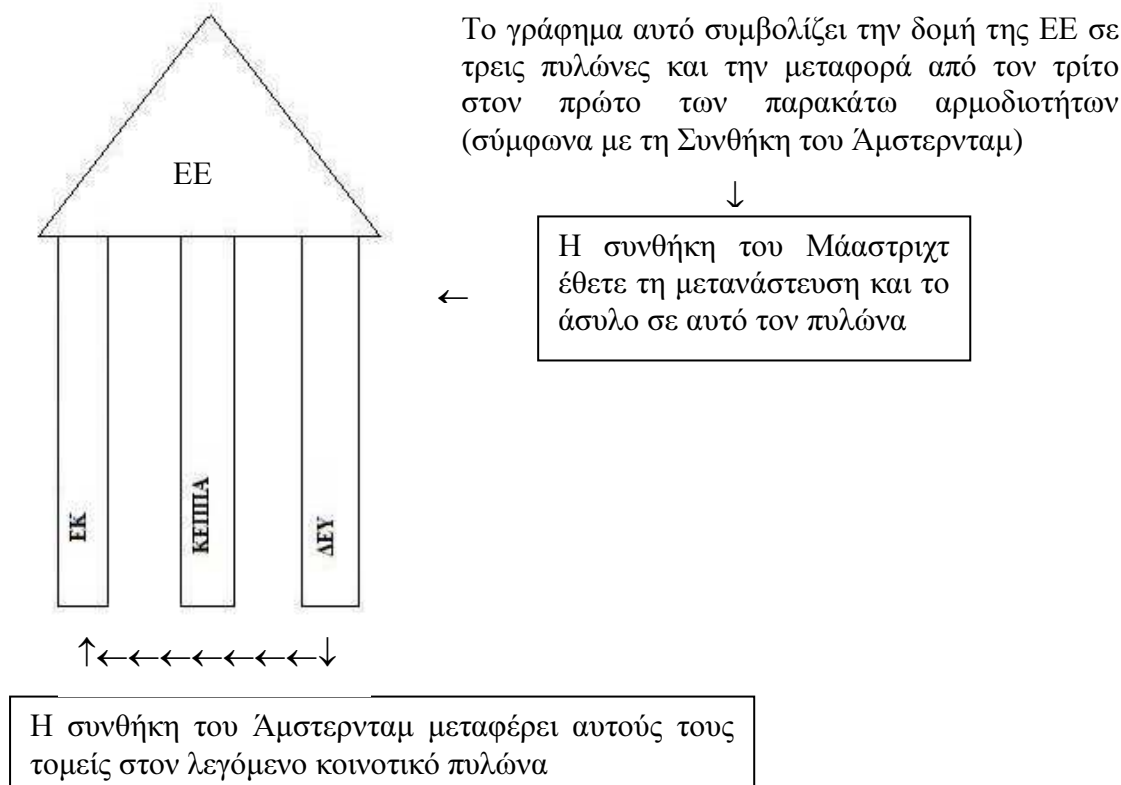

(πηγή: Μούσης; 2005)

Ο πρώτος πυλώνας αποτελείται από τις ΕΚ, την ΕΚΑΧ, Ευρατόμ. Εδώ τα κράτη μέλη της ΕΕ ασκούν από κοινού συνεργασία μέσω των λεγόμενων κοινοτικών οργάνων και λαμβάνουν αποφάσεις με την κοινοτική μέθοδο. Ο δεύτερος πυλώνας θεμελιώνει την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας όπου τα κράτη μέλη λαμβάνουν από κοινού δράσεις που στηρίζονται στην διακυβερνητική

διαδικασία. Ο τρίτος πυλώνας αφορά τον τομέα της δικαιοσύνης και καθιερώνει στον ευρωπαϊκό χώρο ελευθερία, δικαιοσύνη και ασφάλεια. Η συνθήκη του Μάαστριχτ αποτελεί σημαντικό στάδιο στην πορεία της ενοποίησης, δημιουργεί την ΕΕ και μαζί της, οικονομική και νομισματική ένωση θέτοντας το πρώτο στάδιο της ολοκλήρωσης, καθιερώνει την ευρωπαϊκή ιθαγένεια, μεταρρυθμίζει το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των οργάνων και καθιερώνει σειρά από πολιτικές. Τέλος, δίνει ώθηση στην Ευρώπη, μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου και την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, για την ολοκλήρωση της «ευρωπαϊκής πολιτείας».

Όμως κάποια σημεία της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση ήλθε να συμπληρώσει, να τροποποιήσει και να μεταρρυθμίσει η συνθήκη του Άμστερνταμ, όπως για παράδειγμα τη μεταφορά από τον τρίτο πυλώνα της ΕΕ των υποθέσεων που αφορούν τους τομείς της μετανάστευσης, ασύλου και ελεύθερης κυκλοφορίας, στον πρώτο. (βλέπε γράφημα).

Ακόμα, η εν λόγω συνθήκη μετέβαλλε τη λήψη των αποφάσεων δια της επέκτασης της συναπόφασης και έθεσε σημαντικούς στόχους για την κοινωνική πολιτική και κοινωνική προστασία στην ΕΕ. Τώρα, όσον αφορά το πεδίο της ΚΕΠΠΑ, όρισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αρμόδιο για την χάραξη κοινών πολιτικών τοποθετώντας αντιπρόσωπο της Ένωσης για θέματα ΚΕΠΠΑ, τον γενικό γραμματέα του Συμβουλίου.

Ο 20^{ος} αιώνας φθάνει στο τέλος του και μια νέα χιλιετία αρχίζει για το σύγχρονο κόσμο. Κάνοντας έναν μικρό απολογισμό για τα πεπραγμένα της Ευρώπης μπορούμε να πούμε ότι τα οράματα που εκπονήθηκαν μετά το τέλος του πολέμου για το μέλλον της γηραιάς ηπείρου αρχίζουν σιγά σιγά να πραγματοποιούνται. Η ευρωπαϊκή οικοδόμηση προχωρά ωστόσο η πρόοδος της ενοποιητικής διαδικασίας δε διαθέτει μια σειρά από θεσμικά ζητήματα καθότι πλέον στην ευρωπαϊκή οικογένεια υπάρχουν πολλά νέα μέλη (με τις συνεχείς διευρύνσεις της Ένωσης). Ακόμα, η υπερεθνική συνεργασία ενισχύεται και οι στόχοι για μια οικονομική και πολιτική ένωση στην Ευρώπη αρχίζουν να γίνονται εφικτοί μετά την υιοθέτηση από τα κράτη μέλη της ένωσης του κοινού νομίσματος και την ενθάρρυνση τομέων όπως η ΚΕΠΠΑ. Η νέα περίοδος επιτάσσει την Ευρωπαϊκή Ένωση να προχωρήσει σε βαθιές θεσμικές μεταρρυθμίσεις οι οποίες θα της επιτρέψουν τη σωστή της λειτουργία αλλά και θα την ωθήσουν σε όλο και πιο μεγάλα βήματα για μια πολιτική ένωση στην Ευρώπη. Η θεσμική μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ορισμένα ιδιαίτερος σημαντικά στάδια τα οποία τα τοποθετώ με την εξής σειρά: Συνθήκη της Νίκαιας (2001), Ευρωπαϊκή Συνέλευση (2003), Διακυβερνητική Διάσκεψη (2004), Ευρωπαϊκό Σύνταγμα (2004) και η απόρριψή του από τη Γαλλία και την Ολλανδία και το

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας και η υπογραφή της το Δεκέμβριο του 2007 αλλά και η κύρωση και εφαρμογή της τελευταίας.

Η παρούσα εργασία χρονικά εστιάζει (για την ανάλυση των μεταρρυθμίσεων στο θεσμικό στερέωμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης), στην περίοδο από το 2004 έως το 2010, δηλαδή από την περίοδο που εκπονούνταν η Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη έως το 2010, έτος που εφαρμόστηκε η μεταρρυθμιστική συνθήκη της Λισαβόνας. Η όλη διαδικασία θεσμικής μεταρρύθμισης ξεκίνησε μετά το «άνοιγμα της Ευρώπης προς ανατολάς» και την ενσωμάτωση στην ευρωπαϊκή οικογένεια πολλών χωρών που ανήκαν στο πρώην «κομμουνιστικό στρατόπεδο». Προφανώς η διεύρυνση ήταν πολλαπλά (και όχι πάντα θετικά) επιδραστική.

Η Συνθήκη της Νίκαιας αποτελεί τον προάγγελο των μεγάλων μεταρρυθμιστικών αλλαγών που χρειαζόταν η Ευρωπαϊκή Ένωση όχι μόνο για τη σωστή της λειτουργία σε επίπεδο θεσμών και στα πεδία λήψης απόφασης αλλά και αλλαγών που θα συνέβαλαν στη διαμόρφωση της Ένωσης σε ένα νεότερο μόρφωμα κυρίαρχων κρατών που με κοινό πεπρωμένο θα προχωρούσαν στο μεγάλο ενοποιητικό στάδιο, την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Η περίοδος όμως από το 2004 έως το 2010 αποτελεί σημείο-σταθμό και για την Ένωση αλλά και για την ίδια τη μεταρρυθμιστή της καθώς εκπονήθηκε η Συνταγματική Συνθήκη αλλά λόγω των αρνητικών δημοψηφισμάτων σε Γαλλία και Ολλανδία δεν ολοκληρώθηκε η διαδικασία και μετά, όταν τα κράτη μέλη με τη δήλωση του Βερολίνου, τόνιζαν ότι η Ευρώπη «είναι το κοινό μέλλον όλων μας» και ότι θα ξεκινήσει νέα διαδικασία για να πραγματοποιηθούν οι ευρωεκλογές του 2009

σε νέα θεμέλια για την Ένωση. Το τελευταίο μας εξηγεί ότι παρά την απόρριψη της ΕΣΣ «η Ευρώπη θα βρει το δρόμο για την μεταρρύθμιση της».

Μέσα σε αυτή την περίοδο θα αναλύσουμε όλες τις διαδικασίες, εξελίξεις, αλλαγές, αναθεωρήσεις, τροποποιήσεις που θα υποστεί το θεσμικό στερέωμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης θέτοντας όμως ως βάση τις εξελίξεις που πραγματοποιήθηκαν από τη Νίκαια και μετά. Η Συνθήκη της Νίκαιας προετοιμάζει την Ένωση για να λειτουργήσει με περισσότερα από 15 μέλη. Έως τότε δεν είχε πραγματοποιηθεί θεσμική αναθεώρηση αλλά προσαρμογές όπως η στάθμιση των ψήφων στο Συμβούλιο υπέρ των μελών με μεγαλύτερο πληθυσμό από τα 15 κράτη μέλη στα 25 και αργότερα στα 27. Στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επέκτεινε τη διαδικασία της συναπόφασης και πραγματοποίησε τη σύνθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι είχε προστεθεί στη συνθήκη δήλωση σχετικά με το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη συνέχιση της θεσμικής μεταρρύθμισης η οποία θα οδηγήσει σε σύγκλιση νέας Διακυβερνητικής Διάσκεψης με θέματα όπως το νομικό καθεστώς του Χάρτη των Θεμελιακών Δικαιωμάτων της Ένωσης που έμεινε αδιευκρίνιστο λόγω της αντίστασης της κυβέρνησης του Ηνωμένου Βασιλείου που ήθελε να μην ενσωματωθεί στη συνθήκη (N. Nugent 2009: 168) (εκτενής αναφορά για τον Χάρτη των Θεμελιακών Δικαιωμάτων θα γίνει στα επόμενα κεφάλαια).

2. Η Συνέλευση της Ευρώπης. Μια αλλαγή στη μέθοδο για τη συζήτηση του μέλλοντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Τα μεγάλα θεσμικά στο προσκήνιο

2.1 Εισαγωγικά

Η περίοδος μετά την κύρωση της Συνθήκης της Νίκαιας σηματοδοτεί για την Ευρωπαϊκή Ένωση την αλλαγή στα μέχρι τότε δεδομένα, τόσο για τη συζήτηση για το μέλλον της όσο και για τη μέθοδο που θα ακολουθηθεί για την μεταρρύθμισή της.

Η συζήτηση για το μέλλον της Ευρώπης δε θα γίνει πίσω από κλεισμένες θύρες με τη συμμετοχή μόνο των κυβερνήσεων αλλά όπως αποφασίστηκε στο Συμβούλιο του Λάακεν (2001) η μέθοδος που θα ακολουθηθεί είναι η σύγκλιση Συνέλευσης για την επιτυχή διεξαγωγή της μεταρρύθμισης. Ο μέχρι τότε τρόπος αναθεώρησης των συνθηκών εγκαταλείπεται. Ένας από τους οραματιστές αυτής της κίνησης, ο Δ. Τσάτσος, διατυπώνει ότι η ιδέα της Συνέλευσης είναι ένα πολυπαραγοντικό σύνθετο πολιτικό σώμα απομακρυνόμενο από τη διπλωματική και γραφειοκρατική μέθοδο των Διακυβερνητικών Διασκέψεων (Δ.Θ. Τσάτσος 2005: 205) και συνεχίζει λέγοντας ότι η Συνέλευση είναι μια νέα πρωτότυπη διαδικασία για την επίτευξη της θεσμικής μεταρρύθμισης. Η Συνέλευση από μόνη της αποτελεί «θεσμική καινοτομία» ανοίγοντας νέους δρόμους για τη χάραξη του μέλλοντος.

Τι ήταν αυτό όμως που «άναψε» τη συζήτηση για τη δημιουργία της Συνέλευσης ως θεσμού που θα εξέταζε τη μελλοντική εξέλιξη της Ευρώπης; Η απάντηση στο ερώτημα που τέθηκε βρίσκεται στη δήλωση που εξέδωσε το Συμβούλιο του Λάακεν, δηλαδή η Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν ένα εγχείρημα πετυχημένο μέχρι τότε. Η αρχή έγινε με τη δημιουργία της ΕΚΑΧ, αργότερα προστέθηκαν η οικονομική συνεργασία

και η υιοθέτηση του κοινού νομίσματος, εν συνεχεία τέθηκαν βάσεις και για μια πολιτική ένωση ενισχύοντας τους τομείς εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας, μετανάστευσης, δικαιοσύνης κτλ. Τη δεδομένη στιγμή, η Ένωση, όπως αναφέρει και η δήλωση του Λάακεν «βρίσκεται σε ένα σταυροδρόμι και η ευρωπαϊκή ενοποίηση είναι προ των πυλών». Όλα αυτά έχουν ως συνέπεια η Ένωση να δέχεται μια σειρά από προκλήσεις και προσδοκίες που πρέπει να αντιμετωπίσει. Η πρώτη πρόκληση είναι η δημοκρατικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το δημοκρατικό έλλειμμα τόσο εντός των θεσμικών οργάνων όσο και μεταξύ αυτής και των πολιτών της και η επιθυμία των τελευταίων για μια διαφανή, αποτελεσματική και δημοκρατική Ένωση. Δεύτερη πρόκληση η απλούστευση. Η Ένωση με τις συνεχείς τροποποιήσεις των Ευρωπαϊκών Συνθηκών οδηγήθηκε σε πληθώρα νομικών μέσων που είναι απόμακρα από τους πολίτες της.

Μια τρίτη πρόκληση είναι η αποτελεσματικότητα των θεσμικών οργάνων και η μεταρρύθμιση και λειτουργία τους με κανόνες ανανέωσης, διαφάνειας και δημοκρατικής νομιμοποίησης. Ακόμα, πρόκληση αποτελεί η βελτίωση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων καθώς τα κράτη μέλη έχουν αυξηθεί σημαντικά. Τέλος, πρέπει να δοθεί λύση στο καθεστώς ενσωμάτωσης του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Έτσι, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε τη μέθοδο της Συνέλευσης για να συζητήσει τα ουσιαστικά ζητήματα που θέτει η μελλοντική εξέλιξη της Ένωσης και να διερευνήσει τις διάφορες δυνατές λύσεις (Δήλωση Λάακεν 2001).

Πριν όμως αναλύσουμε τους τρόπους λειτουργίας αυτού του κοινοτικού εγχειρήματος ας δούμε από ποιους απαρτιζόταν:

- Στη Συνέλευση μετείχαν 105 μέλη

- Ο πρόεδρος ήταν ο Βαλερί Ζισκάρ ντ' Εστέν (πρώην πρόεδρος της Γαλλίας)
- Οι δύο αντιπρόεδροι, Τζουλιάνο Αμοάτο (πρώην πρωθυπουργός της Ιταλίας) και Ζαν-Λυκ Ντεαν (πρώην πρωθυπουργός του Βελγίου)
- Αντιπροσώπους των αρχηγών ή κυβερνήσεων των κρατών μελών (15) και (13) των υποψηφίων κρατών
- Αντιπροσώπους των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών (30) και (26) των υποψηφίων κρατών
- Αντιπρόσωπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2)
- Αντιπρόσωπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (16)
- Ακόμα, υπήρχαν παρατηρητές από την Επιτροπή Περιφερειών, το Ελεγκτικό Συνέδριο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Η έναρξη των εργασιών της Συνέλευσης έγινε στις 28 Φεβρουαρίου 2002 (N. Nugent 2009: 172).

Οι εργασίες της Συνέλευσης άνοιξαν με τη φάση της ακρόασης των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έτσι ώστε να ακουστεί το όραμα της κοινωνίας των πολιτών για το μέλλον της Ευρώπης, η δημόσια συζήτηση αποτελεί πρώτο βήμα για τη διαμόρφωση των συμπερασμάτων της Συνέλευσης. Στη συνέχεια η Συνέλευση αποφάσισε τη συγκρότηση έντεκα ομάδων εργασίας που θα ασχολούνταν με θεματικές όπως πχ. η οικονομική διακυβέρνηση, η άμυνα, το μέλλον του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, ο ρόλος των εθνικών κοινοβουλίων κτλ. Οι συγκεκριμένες ομάδες προσπαθούσαν να λειτουργήσουν συναινετικά όσον αφορά τα αποτελέσματα των προτάσεων που είχαν υποβάλλει.

2.2 Τα αποτελέσματα της Συνέλευσης και η αναζήτηση μιας νέας Θεσμικής Αρχιτεκτονικής για την Ευρώπη

Η Συνέλευση κατέθεσε το αποτέλεσμα των εργασιών της στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης (υπό ελληνική προεδρία). Οι εργασίες της κατέληξαν στην εκπόνηση Σχεδίου Συνθήκης για τη «Συνταγματοποίηση της Ευρώπης».

Το σχέδιο που κατάθεσε η Συνέλευση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης αποτελείται από τέσσερα μέρη:

Το πρώτο μέρος είναι αφιερωμένο σε αρχές και στόχους όπως η ιθαγένεια και τα θεμελιώδη δικαιώματα της Ένωσης, η δημοκρατική διαδικασία εντός της Ένωσης, τα οικονομικά αυτής και τον ορισμό και τους στόχους που θα έχει η νέα Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το δεύτερο μέρος έχει να κάνει με την ενσωμάτωση στο προτεινόμενο σχέδιο για την Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων τιτλοποιώντας αυτούς σε επτά θεματικές:

- Αξιοπρέπεια
- Ελευθερία
- Ισότητα
- Αλληλεγγύη
- Ιθαγένεια
- Δικαιοσύνη

□ Γενικές διατάξεις

Το τρίτο μέρος έχει να κάνει με πολιτικές που αφορούν την Ευρωπαϊκή Ένωση και πιο συγκεκριμένα πολιτικές όπως η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, η οικονομική και νομισματική ένωση, η εσωτερική αγορά αλλά και θέματα λειτουργίας των θεσμικών οργάνων.

Στο τέταρτο και τελευταίο μέρος του σχεδίου προτείνεται προσάρτηση στη Συνθήκη πρωτοκόλλων και δηλώσεων όπως παραδείγματος χάρι το πρωτόκολλο σχετικά με τον ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η δήλωση για τη δημιουργία Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης. Μετά την κατάθεση του σχεδίου στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το ίδιο αποφάσισε ότι αποτελεί μια καλή βάση εκκίνησης της Διακυβερνητικής Διάσκεψης οι εργασίες της οποίας ξεκίνησαν στις 4 Οκτωβρίου 2003 (Π.Κ. Ιωακειμίδης 2005: 17)

2.3 Αποτίμηση των πεπραγμένων της Συνέλευσης

Το σχέδιο που κατέθεσε η Συνέλευση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποτελεί μια πρόταση για μια νέα θεσμική αρχιτεκτονική της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και ανανέωση των αξιών και των στόχων της. Όπως έχω αναφέρει και πιο πάνω η όλη διαδικασία ήταν πρωτόπορα αλλά και πρωτότυπη για τα ευρωπαϊκά πεπραγμένα.

Για πρώτη φορά στην ιστορία της η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσα από μια ανοιχτή δημόσια διαβούλευση καλούσε όλους όσους την αποτελούσαν να συζητήσουν για το

μέλλον της αλλά και για το τι Ευρώπη θέλουν να διαμορφώσουν σε ένα νέο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον.

Το εγχείρημα της Συνέλευσης είναι μια θεσμική καινοτομία για την Ένωση καθώς συνέβαλε με διαφανή, δημόσιο και δημοκρατικό τρόπο στο να ακουστούν όλες οι φωνές της και να συνδιαμορφώσουν το μεγάλο βήμα του ευρωπαϊκού ενωσιακού φαινομένου, το σχέδιο για την Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη.

Όμως η Συνέλευση επωμίσθηκε την ιστορική ευθύνη να καταρτίσει το Σχέδιο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος χωρίς να ασκεί συντακτική εξουσία με την πολιτειακή έννοια του όρου (Γ. Παπαδημητρίου 2003 : 12). Η Συνέλευση δεν είχε συντακτικό χαρακτήρα και άδικα υποστηρίχθηκε ότι έχει ομοιότητες με την Ομοσπονδιακή Συνέλευση στη Φιλαδέλφεια το 1787. Η Συνέλευση ούτε συντακτική υπήρξε ούτε σύνταγμα συνέταξε. Υπήρξε όμως ιστορικά, θεσμικά και πολιτικά σταθμός στην ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν μπορεί παρά να προσδιορίσει την έναρξη μιας νέας εποχής, εκείνης της μερικής συνταγματοποίησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Δ.Θ. Τσάτσος 2007 : 307).

Την παραπάνω άποψη του Δ.Θ. Τσάτσου για το μη συντακτικό χαρακτήρα της Συνέλευσης επεξηγούν τα παρακάτω επιχειρήματα. Η Συνέλευση δεν αποτελούνταν από άμεσα εκλεγμένους από το λαό αντιπροσώπους όπως οι Συντακτικές Συνελεύσεις (Δ.Θ. Τσάτσος 2007 : 308). Την αποτελούσαν εκπρόσωποι κρατών μελών, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της κοινωνίας των πολιτών και πολλοί άλλοι. Η ηγεσία της ήταν διορισμένη και όχι εκλεγμένη και η όποια εξουσία της είχε δοθεί από το Συμβούλιο του Λάακεν το 2007.

Παρόλα αυτά το κύρος της δεν υποβαθμίστηκε και το σχέδιο της θεωρήθηκε «ως καλή βάση» για την Διακυβερνητική Διάσκεψη που θα ακολουθούσε, υπό ιταλική προεδρία.

Στον εν λόγω πίνακα αναφέρονται συγκεκριμένες προτάσεις του «σχεδίου συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης».

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποκτά ενιαία νομική προσωπικότητα
- Θεσπίζεται η θέση του Υπουργού Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Όλες οι αρχικές συνθήκες ενοποιούνται
- Ο χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων υιοθετείται και είναι νομικά δεσμευτικός ως αναπόσπαστο τμήμα της Συνθήκης
- Θεσπίζεται η θέση του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για δυόμιση χρόνια
- Ο αριθμός των επιτροπών μειώνεται μετά το 2009
- Η διαδικασία της συναπόφασης εισάγεται και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ως νομοθετική διαδικασία

3. Η Διακυβερνητική Διάσκεψη 2003/2004

Η διακυβερνητική διάσκεψη αν και ξεκίνησε τις εργασίες της τον Ιούλιο του 2003 προκειμένου να εγκριθεί η τελική έκδοση του Συντάγματος, οι εργασίες της διακόπηκαν το Δεκέμβριο του 2003 γιατί δεν κατέστη δυνατό να επιτευχθεί συμφωνία σε βασικά ζητήματα. Ο συμβιβασμός επήλθε υπό ιρλανδική προεδρία τον Ιούνιο του 2004.

Αν και η Διακυβερνητική Διάσκεψη υιοθέτησε σε μεγάλο μέρος τις προτάσεις της Συνέλευσης ωστόσο προέβη και σε ορισμένες τροποποιήσεις σε διάφορα επίπεδα. Σε θεσμικό επίπεδο και πιο συγκεκριμένα στη σύνθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου η Συνέλευση πρότεινε οι έδρες να μην ξεπερνούν τις 736 και το σύστημα να είναι το φθίνον αναλογικό με ελάχιστο όριο 4 εδρών για κάθε κράτος μέλος. Η απόφαση της Διακυβερνητικής Διάσκεψης ήταν να αυξησει τον αριθμό των εδρών σε 750 και να ορίσει ελάχιστο όριο 6 και ανώτερο 96 έδρες για κάθε κράτος μέλος.

Τώρα, όσον αφορά τις συνθέσεις του Συμβουλίου των Υπουργών, η Συνέλευση πρότεινε την προεδρία όλων των συνθέσεων του Συμβουλίου να ασκούν οι εκπρόσωποι των κρατών μελών βάση ισότιμης εναλλαγής εκτός του Συμβουλίου των Υπουργών Εξωτερικών, την προεδρία του οποίου θα ασκεί ο υπουργός εξωτερικών της Ένωσης. Η Διακυβερνητική Διάσκεψη ακολούθησε άλλη πρόταση διαφορετική από αυτή της Συνέλευσης, δηλαδή την προεδρία να την ασκούν ανά ομάδες κρατών εκτός του Συμβουλίου των Εξωτερικών Υποθέσεων που θα ασκούσε ο Υπουργός Εξωτερικών της Ένωσης.

Στη σύνθεση της Επιτροπής η Συνέλευση πρότεινε τον περιορισμό των μελών σε 15 μέλη από το 2009 με τη συμμετοχή στο όργανο της Επιτροπής Επιτροπών από κράτη μέλη που δεν έχουν εκπρόσωπο στο όργανο χωρίς όμως το δικαίωμα της ψήφου. Η Διακυβερνητική Διάσκεψη αποφάσισε ότι η Επιτροπή θα αποτελούταν από έναν Επίτροπο από κάθε κράτος μέλος έως το 2014 και μετά ο αριθμός των επιτρόπων θα αντιστοιχεί στα δυο τρίτα του αριθμού των κρατών μελών της Ένωσης.

Η Διακυβερνητική Διάσκεψη τροποποίησε μερικώς τις προτάσεις της Συνέλευσης στο νομοθετικό επίπεδο, στο επίπεδο λήψης απόφασης και σε άλλες μεταβατικές διατάξεις.

Ως συμπέρασμα όλων αυτών των διαδικασιών, δηλαδή της συνέλευσης ως σώμα και εκπόνησης του σχεδίου Συντάγματος και τη Διακυβερνητική Διάσκεψη στη συνέχεια ως όργανο για την οριστική διαμόρφωση του και τη λήψη της τελικής απόφασης και έγκρισής του ως τρίτη διακριτή φάση, συνιστούν το νέο πρότυπο για τη θέσπιση του Συντάγματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Παπαδημητρίου 2007 : 247).

Η Διακυβερνητική Διάσκεψη 2003/2004 δεν μπορεί να συγκριθεί όπως αυτές του 1986 στο Λουξεμβούργο, του 1991 στο Μάαστριχτ, του 1997 στο Άμστερνταμ και του 2000 στη Νίκαια. Αυτό το πρότυπο τερματίστηκε με τη διάσκεψη του 2003/2004 για τον λόγο ότι η όλη διαβούλευση για το τελικό κείμενο έγινε πάνω στο σχέδιο που κατέθεσε η Συνέλευση που αποτελεί πρότυπο συμμετοχής και δημοσιότητας όλων των παραγόντων της Ένωσης και έτσι η παραγωγή καταστατικών κειμένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σηματοδοτήθηκε με νέες θεσμικές καινοτομίες, με ευρεία αποδοχή και δημοκρατικά νομιμοποιημένες.

Πάντως, άξιο αναφοράς είναι ότι κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της Διακυβερνητικής Διάσκεψης υπήρχαν εκτός από συμβιβασμοί και έντονες διαφωνίες με χώρες όπως η Ισπανία, η Μ. Βρετανία και η Πολωνία να θέτουν «βέτο» σε ορισμένα ζητήματα. Όμως ο συμβιβασμός επετεύχθη στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 18 Ιουνίου 2004.

4. Η συγκρότηση της Ευρωπαϊκής Συνταγματικής Συνθήκης

4.1 Εισαγωγικά

Η Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη αποτελείται από 448 άρθρα (αναλυτικότερα βλέπε τα τέσσερα μέρη συγκρότησης της Ευρωπαϊκής Συνταγματικής Συνθήκης).

ΜΕΡΟΣ Ι

ΤΙΤΛΟΣ Ι: ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ: ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ: ΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΙV: ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι: ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ: ΛΟΙΠΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

ΤΙΤΛΟΣ V: ΑΣΚΗΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι: ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ: ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ: ΟΙ ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΤΙΤΛΟΣ VI: Ο ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ VIII: Η ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΓΓΥΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΙX: Η ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΜΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

ΤΙΤΛΟΣ I: ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ II: ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

ΤΙΤΛΟΣ III: ΙΣΟΤΗΤΑ

ΤΙΤΛΟΣ IV: ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

ΤΙΤΛΟΣ V: ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

ΤΙΤΛΟΣ VI: ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

ΤΙΤΛΟΣ VII: ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ

ΜΕΡΟΣ III

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ I: ΡΗΤΡΕΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ II: ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ III: ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I: ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Τμήμα 1: Εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς

Τμήμα 2: Ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και των υπηρεσιών

Υποτμήμα 1: Οι εργαζόμενοι

Υποτμήμα 2: Ελευθερία εγκατάστασης

Υποτμήμα 3: Ελευθερία παροχής υπηρεσιών

Τμήμα 3: Ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων

Υποτμήμα 1: Τελωνειακή ένωση

Υποτμήμα 2: Τελωνειακή συνεργασία

Υποτμήμα 3: Απαγόρευση των ποσοτικών περιορισμών

Τμήμα 4: Κεφάλαια και πληρωμές

Τμήμα 5: Κανόνες ανταγωνισμού

Υποτμήμα 1: Κανόνες εφαρμοστέοι επί των επιχειρήσεων

Υποτμήμα 2: Ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη-μέλη

Τμήμα 6: Φορολογικές διατάξεις

Τμήμα 7: Προσέγγιση των νομοθεσιών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Τμήμα 1: Οικονομική πολιτική

Τμήμα 2: Νομισματική πολιτική

Τμήμα 3: Θεσμικές διατάξεις

Τμήμα 3^α: Ειδικές διατάξεις για τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης

Τμήμα 4: Μεταβατικές διατάξεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III: ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΕ ΑΛΛΟΥΣ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ

Τμήμα 1: Απασχόληση

Τμήμα 2: Κοινωνική πολιτική

Υποτμήμα 1: Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Τμήμα 3: Οικονομική, κοινωνική και εδαφική πολιτική

Τμήμα 4: Γεωργία και αλιεία

Τμήμα 5: Περιβάλλον

Τμήμα 6: Προστασία των καταναλωτών

Τμήμα 7: Μεταφορές

Τμήμα 8: Διευρωπαϊκά δίκτυα

Τμήμα 9: Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη-Διάστημα

Τμήμα 10: Ενέργεια

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV: ΧΩΡΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Τμήμα 1: Γενικές διατάξεις

Τμήμα 2: Πολιτικές σχετικά με τον έλεγχο στα σύνορα, το άσυλο και τη μετανάστευση

Τμήμα 3: Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις

Τμήμα 4: Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις

Τμήμα 5: Αστυνομική συνεργασία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V: ΤΟΜΕΙΣ ΟΠΟΥ Η ΕΝΩΣΗ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΔΙΕΞΑΓΕΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΕΣ, ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ Ή ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Τμήμα 1: Δημόσια υγεία

Τμήμα 2: Βιομηχανία

Τμήμα 3: Πολιτισμός

Τμήμα 4: Παιδεία, επαγγελματική εκπαίδευση, νεολαία και αθλητισμός

Τμήμα 5: Πολιτική προστασία

Τμήμα 6: Διοικητική συνεργασία

ΤΙΤΛΟΣ IV: ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΠΟΝΤΙΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΕΛΑΦΩΝ

ΤΙΤΛΟΣ V: ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I: ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II: ΚΟΙΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Τμήμα 1: Κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας

Τμήμα 2: Δημοσιονομικές διατάξεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III: ΚΟΙΝΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

Τμήμα 1: Συνεργασία για την ανάπτυξη

Τμήμα 2: Οικονομική, χρηματοοικονομική και τεχνική συνεργασία με τρίτες χώρες

Τμήμα 3: Ανθρωπιστική βοήθεια

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V: ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI: ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII: ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΚΑΙ
ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ-ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΙΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΡΗΤΡΑΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ VI: Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I: ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Τμήμα 1: Τα Όργανα

Υποτμήμα 1: Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Υποτμήμα 2: Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

Υποτμήμα 3: Το Συμβούλιο των Υπουργών

Υποτμήμα 4: Η Επιτροπή

Υποτμήμα 5: Το Δικαστήριο

Υποτμήμα 6: Το Ελεγκτικό Συνέδριο

Τμήμα 2: Συμβουλευτικά Όργανα της Ένωσης

Υποτμήμα 1: Η Επιτροπή των Περιφερειών

Υποτμήμα 2: Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

Τμήμα 3: Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

Τμήμα 4: Κοινές διατάξεις για τα Όργανα, τους οργανισμούς και τους φορείς της
Ένωσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II: ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Τμήμα 1: Πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο

Τμήμα 2: Ετήσιος προϋπολογισμός της Ένωσης

Τμήμα 3: Εκτέλεση του προϋπολογισμού και απαλλαγή

Τμήμα 4: Κοινές διατάξεις

Τμήμα 5: Καταπολέμηση της απάτης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ: ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΤΙΤΛΟΣ VII: ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΜΕΡΟΣ IV

ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΡΟΛΟ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ
ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΤΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΗ ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΨΗΦΩΝ ΣΤΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΩΝ

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΟΜΑΔΑ

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΕΥΡΑΤΟΜ
ΔΗΛΩΣΗ ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΕΝΗ ΣΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ
ΤΗ ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΨΗΦΩΝ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΩΝ

ΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ
ΔΡΑΣΗΣ

ΔΗΛΩΣΗ ΠΟΥ ΘΑ ΠΡΟΣΑΡΤΗΘΕΙ ΣΤΗΝ ΤΕΛΙΚΗ ΠΡΑΞΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΗΣ
ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

4.2 Η Φύση και η Ερμηνεία της Ευρωπαϊκής Συνταγματικής Συνθήκης (το ξεκίνημα για μια νέα θεσμική αρχιτεκτονική σε νέο μεταρρυθμιστικό στερέωμα)

Με την συγκρότηση της Ευρωπαϊκής Συνταγματικής Συνθήκης άρχισαν να δίνονται πολλές ερμηνείες όσον αφορά, πρώτον προς ποια ιδεολογική κατεύθυνση κινείται, δεύτερον κατά πόσο ολοκληρώνει ή όχι την ευρωπαϊκή ενοποίηση και τρίτον προς ποια κατεύθυνση οδηγείται η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αρκετοί ευρωπαίοι αναλυτές είχαν πει ότι η Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη υπερασπίζεται την φιλελεύθερη ιδεολογία και απομακρύνεται πολύ από την ιδέα της κοινωνικής Ευρώπης όπως αναφέρει το στέλεχος του Γαλλικού Σοσιαλιστικού Κόμματος L. Fabius (Π.Κ. Ιωακειμίδης 2005:24). Από την αντίθετη πλευρά υπάρχουν απόψεις όπως του κόμματος των Τόρις στη Μ. Βρετανία που χαρακτηρίζουν τη Συνθήκη ως φιλοσοσιαλιστική. Αυτές οι απόψεις είναι δυο αθεμελίωτες απόψεις χωρίς ουσιαστική και τεκμηριωμένη ανάλυση. Απαντώντας στο δεύτερο ερώτημα, δηλαδή αν η Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη ολοκληρώνει της ευρωπαϊκή ενοποίηση θα λέγαμε ότι οι αναλύσεις πάνω σε αυτή την άποψη εκπονήθηκαν θέτοντας ως βάση τα λόγια του Προέδρου της Συνέλευσης Valéry Giscard d'Estaing ότι η Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη θα ισχύει αναλλοίωτη για τουλάχιστον πενήντα χρόνια. Η συγκεκριμένη άποψη μεν μπορεί να θεωρηθεί βάσιμη για το λόγο ότι σίγουρα η Συνθήκη μπορεί κατά τη διάρκεια εφαρμογής της να παρουσιάσει αδυναμίες και ελλείμματα και να χρειάζεται η αναθεώρησή της. Επιπλέον η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι κάτι που συνεχώς διαμορφώνεται, μεταρρυθμίζεται και ανανεώνεται με αναπάντητο ακόμα και τώρα το ερώτημα ποιος θα είναι ο τελικός προορισμός της. Όποια ανάλυση κι αν ακολουθήσει για την ερμηνεία της

Ευρωπαϊκής Συνταγματικής Συνθήκης σίγουρα διαπιστώνει ότι είναι ένας νέος μηχανισμός για την προώθηση της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Σίγουρα η Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη δεν «τελειώνει» την ευρωπαϊκή ενοποίηση αλλά θέτει βάσεις ώστε η Ένωση να ανταποκριθεί θεσμικά στο νέο περιβάλλον που διαμορφώνεται με τελικό στόχο την εμβάθυνση του ευρωπαϊκού ενωσιακού φαινομένου.

Μεταξύ άλλων, σίγουρα η Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη έχει πολλά θετικά στοιχεία με κυριότερα την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας με τις μεγάλες μεταρρυθμίσεις που επιφέρει στο θεσμικό σκέλος της Ένωσης, τη δημιουργία της θέσης του Υπουργού Εξωτερικών αλλά και την ενίσχυση της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας. Ακόμα, η δημοκρατικότητα της Ένωσης με την ενσωμάτωση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στη Συνθήκη αποκτά σταθερό πλαίσιο νομιμοποιητικής ισχύς. Τέλος, η απλοποίηση του συστήματος της Ένωσης δημιουργεί νέα σχέση, όχι μόνο ως προς τη σωστή της λειτουργία αλλά και προς την κατανόηση εκ μέρους των πολιτών της των μέχρι πριν διαδικασιών της.

Η Συνθήκη ορίζει ακόμη καινοτομίες-σταθμούς στα μέχρι τότε δεδομένα, δηλαδή η Ένωση αποκτά σημαία, δικό της ύμνο και νόμισμα και ορίζει την 9^η Μαΐου ως ημέρα εορτής ολόκληρης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι συγκεκριμένες δημιουργίες δίνουν το δικό τους συμβολικό χαρακτήρα συμβάλλοντας στη διαδικασία ενοποίησης. Τέλος, η Συνταγματική Συνθήκη ορίζει ισότιμα όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης σεβόμενη την ακεραιότητα της και την ασφάλειά της.

Σίγουρα αν η Συνθήκη είχε αίσιο τέλος στη διαδικασία της επικύρωσης η Ένωση θα αποκτούσε θεσμικό επίπεδο μεταρρύθμισης, καινοτομίες αλλά και η διακυβέρνησή

της θα ενισχυόταν σημαντικά, ειδικότερα η οικονομική διακυβέρνηση. Σε αυτό το σημείο δε θα αναλύσουμε τις μεταρρυθμίσεις που έφερε η Συνταγματική Συνθήκη στο θεσμικό στερέωμα ακολουθώντας το αρχικό ερώτημα της εργασίας διότι απλά αυτές δεν επήλθαν ποτέ. Καθότι η Συνταγματική Συνθήκη δεν είχε επιτυχή κατάληξη στην επικυρωματική διαδικασία από τα Κράτη Μέλη της Ένωσης.

Αντίθετα στην παρούσα φάση της εργασίας θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε και να αναλύσουμε γιατί δυο κράτη-μέλη (δυο λαοί) της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισαν να καταψηφίσουν τη συγκεκριμένη μεταρρύθμιση δημιουργώντας ένα κύμα μεγάλου ευρωσκεπτικισμού στην Ευρώπη και δημιουργώντας στην Ένωση θεσμική κρίση και κρίση λειτουργίας καθότι η Ένωση λειτουργούσε βάσει του θεσμικού πλαισίου της Νίκαιας παρότι το συγκεκριμένο πλαίσιο ήταν ήδη προβληματικό και η Ευρωπαϊκή Ένωση αριθμούσε περισσότερα μέλη στους κόλπους της, πράγμα που δημιουργούσε θέματα νομιμοποίησης, δυσλειτουργίας και αντιπροσωπευτικότητας, μα πάνω από όλα θεσμικές αδυναμίες και αβέβαιο συνταγματικό μέλλον.

4.3 Η ατελέσφορη επικύρωση, η κρίση ταυτότητας της ΕΕ και ο ρόλος Γαλλίας και Ολλανδίας.

Η Ευρώπη σε θεσμική κρίση.

Κατά τη διάρκεια επικύρωσης της Συνταγματικής Συνθήκης υπήρξαν δυο αρνητικές εξελίξεις. Η έκβαση των δημοψηφισμάτων που διενεργήθηκαν σε Γαλλία και Ολλανδία είχαν αρνητικό πρόσημο και απόρριψη της Συνθήκης. Η επικύρωση των Συνθηκών στην Ευρωπαϊκή Ένωση λαμβάνει διάφορες μορφές σε κάθε χώρα

ανάλογα με τις συνταγματικές ρυθμίσεις και τις πολιτικές διεργασίες των κρατών μελών.

Τα περισσότερα κράτη μέλη επικυρώνουν τις Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την κοινοβουλευτική διαδικασία ενώ μόνο το Σύνταγμα της Ιρλανδίας και της Δανίας απαιτούν δημοψήφισμα για την επικύρωση.

Αυστρία

Στις 11 Μαΐου 2005 του Εθνικού Κοινοβουλίου (Κάτω Βουλή) ενέκρινε το Σύνταγμα.

Το Ομοσπονδιακό Συμβούλιο έχει επικυρώσει το Σύνταγμα στις 25.05.2005.

Βέλγιο

Στις 19.05.05 το βελγικό Κοινοβούλιο ενέκρινε το Σύνταγμα. (118 ναι, 18 Όχι, 1 αποχή)

Η Βελγική Γερουσία επικύρωσε το Σύνταγμα για την 28.04.2005. (54 Ναι, 9 Όχι, 1 αποχή)

Βουλγαρία

Στις 11.05.05 το βουλγαρικό Κοινοβούλιο ενέκρινε το Σύνταγμα.

Κύπρος

Η Κύπρος Βουλή των Αντιπροσώπων ενέκρινε το Σύνταγμα στις 30 Ιουνίου 2005. (30 Ναι, 19 Όχι, 1 αποχή)

Δημοκρατία της Τσεχίας

Η επικύρωση θα πρέπει να υπόκεινται σε δημοψήφισμα. (Αναβάλλεται)

Δανία

Η επικύρωση θα πρέπει να υπόκεινται σε δημοψήφισμα. (Αναβάλλεται)

Εσθονία

Στις 09.05.06 το Εσθονικό Κοινοβούλιο ενέκρινε το Σύνταγμα. (73, Ναι 1 Όχι)

Φινλανδία

Στις 5.12.06 κοινοβούλιο της Φινλανδίας εγκρίνει το Σύνταγμα. (125 ναι, 39 Όχι),

Γαλλία

Το Σύνταγμα της ΕΕ απορρίφθηκε με δημοψήφισμα στις 29 Μαΐου 2005. (Τα αποτελέσματα: Ναι 45,13% - 54,87% Όχι - Προσέλευση 69,34%)

Γερμανία

Στις 12 Μαΐου 2005, η γερμανική ομοσπονδιακή βουλή ενέκρινε το Σύνταγμα. (568 ναι, 23 Όχι, 2 αποχές).

Η γερμανική Bundesrat έχει επικυρώσει το Σύνταγμα στις 27.05.2005. (66 Ναι, 3 αποχές).

Ελλάδα

Η κοινοβουλευτική επικύρωση πραγματοποιήθηκε στις 19 Απριλίου 2005, το Σύνταγμα έχει επικυρωθεί από τη συντριπτική πλειοψηφία. (268 ναι, 17 όχι)

Ουγγαρία

Η κοινοβουλευτική επικύρωση πραγματοποιήθηκε στις 20 Δεκεμβρίου 2004, το Σύνταγμα έχει επικυρωθεί από τη συντριπτική πλειοψηφία (322 ναι, 12 Όχι, 8 αποχές).

Ιρλανδία

Η επικύρωση θα πρέπει να υπόκεινται σε δημοψήφισμα. (Αναβάλλεται)

Ιταλία

Στις 25 Ιανουαρίου 2005 η Ιταλική Βουλή των Αντιπροσώπων (436 ναι, 28 Όχι, 5 αποχές) και στις 6 Απριλίου, η ιταλική Γερουσία (217 ναι, 16 όχι) εγκρίνει το Σύνταγμα.

Λετονία

Η κοινοβουλευτική κύρωση αυτή πραγματοποιήθηκε στις 2 Ιουνίου 2005. (71 Ναι, 5 Όχι, 6 αποχές)

Λιθουανία

Η κοινοβουλευτική επικύρωση πραγματοποιήθηκε στις 11 Νοεμβρίου 2004. (84 Ναι, 4 Όχι, 3 αποχές)

Λουξεμβούργο

Η επικύρωση υπέκειτο σε ένα μη δεσμευτικό δημοψήφισμα στις 10 Ιουλίου 2005, όπου στο Λουξεμβούργο, οι άνθρωποι ψήφισαν υπέρ του Συντάγματος. (Ναι 56,52% - Δεν 43,48%).

Μάλτα

Η κοινοβουλευτική επικύρωση πραγματοποιήθηκε στις 6 Ιουλίου 2005. (65 Ναι - με ομοφωνία)

Ολλανδία

Το Σύνταγμα της ΕΕ απορρίφθηκε σε ένα μη δεσμευτικό δημοψήφισμα την 1η Ιουνίου (αποτέλεσμα: Ναι 38,4% - Δεν 61,6% - Προσέλευση 62,8%)

Πολωνία

Η επικύρωση θα πρέπει να υπόκεινται σε δημοψήφισμα. (Αναβάλλεται)

Πορτογαλία

Η επικύρωση θα πρέπει να υπόκεινται σε δημοψήφισμα. (Αναβάλλεται)

Ρουμανία

Και τα δύο Επιμελητήρια επικύρωσαν το Σύνταγμα στις 17 Μαΐου 2005.

Σλοβακία

Η κοινοβουλευτική επικύρωση πραγματοποιήθηκε στις 11 Μαΐου 2005. (116 ναι, 27 Όχι, 4 αποχές)

Σλοβενία

Η κοινοβουλευτική επικύρωση πραγματοποιήθηκε την 1^η Φεβρουαρίου 2005. (79

Ναι, 4 Όχι, 7 αποχές)

Ισπανία

Η επικύρωση υπόκειτο σε ένα μη δεσμευτικό δημοψήφισμα στις 20 Φεβρουαρίου 2005, όπου η πλειοψηφία του ισπανικού λαού ψήφισε υπέρ του Συντάγματος. (Ναι 76,73% - Δεν 17,24% - Προσέλευση 42.32%)

Το ισπανικό Κοινοβούλιο επικύρωσε το Σύνταγμα στις 28.04.2005. (Ναι 311 ψήφους - Όχι 19 ψήφοι)

Η ισπανική Γερουσία επικύρωσε το Σύνταγμα στις 18.05.2005. (Ναι 225 ψήφους - Όχι 6 ψήφοι)

Σουηδία

Η επικύρωση θα πρέπει να θεωρείται από το Κοινοβούλιο (Riksdag).

Ηνωμένο Βασίλειο

Το δημοψήφισμα είχε ανασταλεί.

4.4 Η βραχεία ιστορία της απόρριψης και η ανάλυση επιπτώσεων

Μετά την απόρριψη της Συνταγματικής Συνθήκης από την Γαλλία και την Ολλανδία η απόφαση που πάρθηκε ήταν ότι πρώτον η διαδικασία της επικύρωσης πρέπει να συνεχιστεί και δεύτερον ότι η ευρωπαϊκή ήπειρος θα διερχόταν περίοδο προβληματισμού.

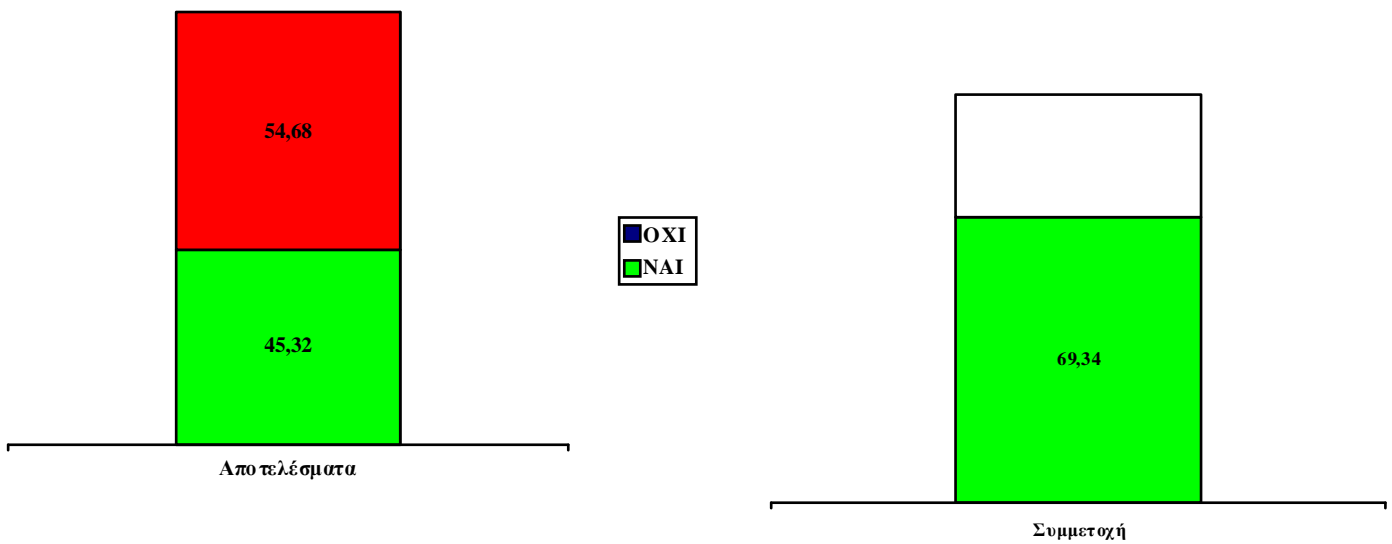
Σε τι όμως θα κόστιζε στην Ευρωπαϊκή Ένωση η απόρριψη της Συνθήκης; Σίγουρα δε θα σήμαινε και την αποτυχία της ενοποίησης αλλά στερούσε από την Ένωση τη

δυνατότητα λειτουργίας (αφού τα κράτη μέλη αυξήθηκαν σε 27) δημοκρατικά και αποτελεσματικά.

Όμως η απόρριψη από τη Γαλλία δημιούργησε πολλούς προβληματισμούς καθότι πρώτον ο πρώην πρόεδρος της ήταν ένας από τους συντελεστές διαμόρφωσης του Συντάγματος, δεύτερον η Γαλλία και η Γερμανία και οι χώρες της Benelux αποτελούν την ατμομηχανή της ευρωπαϊκής ενοποίησης και πολιτικής υπερδύναμης και τρίτον και πιο σημαντικό «η Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη θα μπορούσε μόνο να εφαρμοστεί με την πλήρη σύμπραξη της Γαλλίας» (Π.Κ. Ιωακειμίδης 2010). Πολλοί ευρωπαίοι ηγέτες θεωρούσαν τον πρόεδρο της Γαλλίας J. Chirac ως τον κύριο υπεύθυνο για την ατυχή έκβαση του αποτελέσματος και την απόρριψη της Συνθήκης γιατί ήταν δύσκολο να προβλεφτεί η έκβαση του δημοψηφίσματος στη Γαλλία και δεν ήταν αναγκαίο να επικυρωθεί με δημοψήφισμα αλλά με κοινοβουλευτική διαδικασία. Είναι αναγκαίο εδώ να επανέλθουμε αναλυτικά στο γαλλικό δημοψήφισμα.

Το δημοψήφισμα πραγματοποιήθηκε στις 29 Μαΐου 2005 με αποτελέσματα σε ποσοστά:

Ψήφισαν:	69,34%
Αποχές:	30,66%
Ναι ψήφισαν:	45,32%
Όχι ψήφισαν:	54,68%

Πηγή: Ευρωβαρόμετρο

Πηγή: ευρωβαρόμετρο

Στη Γαλλία μεγάλο μέρος των πολιτικών δυνάμεων ήταν υπέρ του NAI όπως UMP, PS και UDF. Τι όμως ήταν αυτό που ώθησε τον γαλλικό λαό να πει το βροντερό όχι; Σύμφωνα με εκθέσεις του ευρωβαρομέτρου ο γαλλικός λαός στη συγκεκριμένη εκλογική διαδικασία προσέρχονταν στις κάλπες όχι με το κριτήριο επιλογής για τα Ευρωπαϊκά Θέματα αλλά για θέματα της εσωτερικής γαλλικής πολιτικής. Ακόμα, το να πουν όχι στην Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη για τους Γάλλους πολίτες σήμαινε απόρριψη των πολιτικών του προέδρου J. Chirac.

Επιπλέον, το Γαλλικό OXI είχε οικονομική και πολιτική διάσταση, η οικονομική είχε να κάνει με τον φόβο για την αυξανόμενη φιλελευθεροποίηση των οικονομιών και των αγορών ενώ η πολιτική αφορούσε τον πόλεμο στο Ιράκ και τις ανησυχίες του γαλλικού λαού για το όλο και αυξανόμενο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης. Ως αποτέλεσμα όλων αυτών έχουμε ότι ο γαλλικός λαός δε μεταλλάχθηκε από ένα θιασώτη της ενοποίησης σε ευρωσκεπτικιστή και απέρριψε τη Συνταγματική Συνθήκη αλλά μια σειρά από θέματα που ταλάνιζαν τη Γαλλία βρήκαν εκτονωτικό πεδίο το δημοψήφισμα για την Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη.

Οι συνέπειες είναι γνωστές και ένα αρνητικό «ντόμινο» κατά της Συνθήκης ξεδιπλωνόταν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Χώρες όπως η Δανία και η Μεγάλη Βρετανία ανέστειλαν τη διαδικασία επικύρωσης της Συνθήκης, όμως η Ολλανδία η οποία πραγματοποίησε συμβολικό δημοψήφισμα λίγες μέρες μετά τη Γαλλία εισέπραξε και αυτή αρνητικό αποτέλεσμα.

Σε ότι αφορά στο ολλανδικό δημοψήφισμα για την Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη, διεξήχθη την 1^η Ιουνίου 2005 και είχε συμβουλευτικό χαρακτήρα, πράγμα που σημαίνει ότι το αποτέλεσμα του δεν ήταν δεσμευτικό για την κυβέρνηση.

Ο πολιτικός κόσμος στην Ολλανδία κατά πλειοψηφία ήταν υπέρ της Συνθήκης όπως ο κυβερνητικός συνασπισμός των Χριστιανοδημοκρατών και του Λαϊκού κόμματος, ακόμα και το αντιπολιτευόμενο Εργατικό κόμμα.

Η ολλανδική κοινή γνώμη όμως από νωρίς έδινε τα μηνύματα της αντίθεσής της στην Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη. Σύμφωνα με έρευνα που παρουσίασε το ευρωβαρόμετρο μεταξύ αυτών που θα προσέρχονταν στις κάλπες το 27% τάσσονταν υπέρ και το 54% κατά της Συνθήκης.

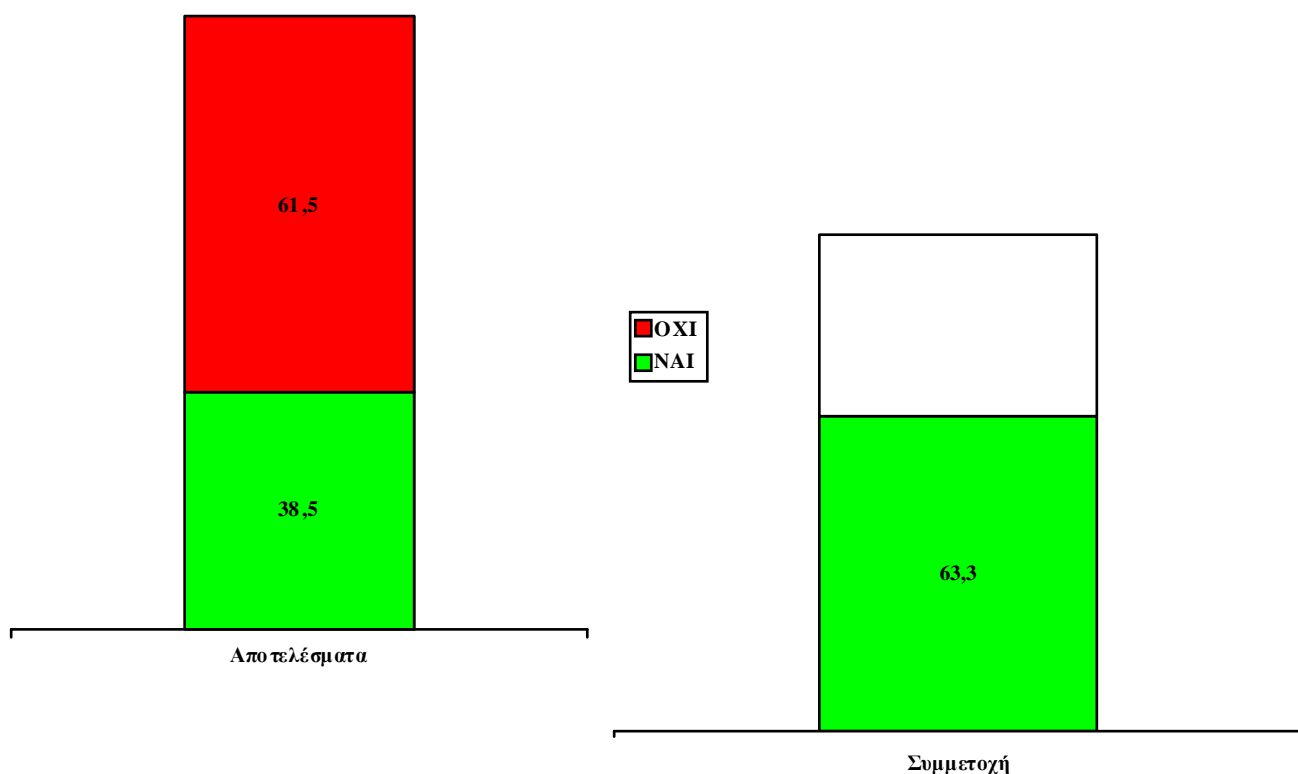
Αποτελέσματα της ψηφοφορίας του
ολλανδικού δημοψηφίσματος

Ψήφισαν: 63% του πληθυσμού

Υπέρ: 38,5%

Κατά: 61,5%

Πηγή: Ευρωβαρόμετρο

Και στην περίπτωση της Ολλανδίας οι λόγοι που καταψηφίστηκε η Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη ήταν πολλοί και συναφείς με αυτούς του Γαλλικού λαού.

Μετρήσεις έδειξαν ότι το ΟΧΙ στο δημοψήφισμα είχε πολλές ερμηνείες, η πρώτη να αποτυπωθεί η δυσαρέσκεια κατά της κυβέρνησης Balkenende, η δεύτερη είχε να κάνει με την διεύρυνση και την είσοδο της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση που θα είχε ως συνέπεια την αύξηση της μετανάστευσης προς την Κεντρική Ευρώπη και η τελευταία ότι η Συνθήκη θα ενδυνάμωνε χώρες όπως η Γαλλία και η Γερμανία εις βάρος άλλων κρατών μεταξύ αυτών και των Κάτω Χωρών.

Ο πρωθυπουργός της Ολλανδίας Balkenende δήλωσε ότι θα σεβαστεί το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος (παρόλο που αυτό δεν είχε δεσμευτικό χαρακτήρα) και

υποστήριξε ότι οι ολλανδοί ψηφοφόροι εξέφρασαν την ανησυχία τους για την απώλεια της κυριαρχίας και της εθνικής τους ταυτότητας (ευρωπαϊκές εξελίξεις 7).

4.5 Ερμηνεύοντας τα δυο αποτελέσματα των δημοψηφισμάτων

Ξεκινώντας να δώσουμε μια ερμηνεία στα δυο κατά σειρά αρνητικά αποτελέσματα των δημοψηφισμάτων ερχόμαστε αντιμέτωποι με το φαινόμενο της αλληλεπίδρασης. Δηλαδή, το γαλλικό αποτέλεσμα προϋδέασε αρνητικά και τον ολλανδικό λαό, σίγουρα αυτή η ανάλυση έχει μια καλή βάση όχι όμως για την εξαγωγή του τελικού συμπεράσματος.

Σύμφωνα με αναλύσεις που παρουσιάστηκαν παραπάνω και οι δυο λαοί δεν εξέφρασαν με την αρνητική τους ψήφο την αντίθεσή τους στην ευρωπαϊκή ενοποίηση και στην ολοκλήρωσή της, αλλά αντίθετα ψήφισαν με όρους εσωτερικής πολιτικής ατζέντας (κατά κύριο λόγο).

Άρα, βλέπουμε ότι υπήρχε ένα έλλειμμα πληροφόρησης προς όλους τους λαούς στην Ευρώπη για τα θέματα που την αφορούν. Σίγουρα η Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη έτσι όπως εκπονήθηκε αποτελούσε ένα δυσνόητο και απόξενο κείμενο που δεν ήταν εύκολο να το καταλάβει ο απλός ευρωπαίος πολίτης και σίγουρα οι εθνικές κυβερνήσεις έπρεπε να μεριμνήσουν έτσι ώστε οι ευρωπαίοι πολίτες να έλθουν πιο κοντά στα ευρωπαϊκά θέματα έτσι ώστε και αυτοί να είναι σε θέση να γνωρίζουν και να αποφασίζουν με το σωστό κριτήριο γι αυτό.

Μια ακόμα ερμηνεία είναι ότι πολλοί ευρωπαίοι με τη χρήση του όρου «Σύνταγμα» στη Συνθήκη προσέδιδαν άλλο νόημα από αυτό που ίσχυε, δηλαδή ότι ήταν Σύνταγμα με κρατική έννοια του όρου, όμως ήταν μια ενοποιημένη Συνθήκη. Ως συνέπεια όλων αυτών η Ευρώπη σε κρίση θεσμών και λειτουργίας και η θεσμική μεταρρύθμιση μετέωρη.

Σύμφωνα με έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που παρουσιάστηκε το Νοέμβριο του 2006 το κόστος της μη συνταγματοποίησης δεν στερούσε από την Ένωση να πραγματοποιήσει ενοποιητικά βήματα αντίθετα, δημιουργούσε προβλήματα στο θεσμικό στερέωμα και μια σειρά από αδυναμίες λειτουργίας όπως την αδυναμία ενίσχυσης της ΚΕΠΠΑ, την αντιμετώπιση του δημοκρατικού ελλείμματος και της αποτελεσματικότητας και την αναστολή της θεσμικής ωρίμανσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Π.Κ. Ιωακειμίδης 2010: 15).

5. Από το Σύνταγμα σε Συνθήκη (Η θεσμική μεταρρύθμιση σε τελική τροχιά)

Μετά την περίοδο περισυλλογής της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι ευρωπαίοι ηγέτες ξεκίνησαν τις διαβουλεύσεις για να λυθεί το ζήτημα της θεσμικής διευθέτησης της Ένωσης. μεγάλος πρωταγωνιστής για τη λύση του ζητήματος ήταν η Γερμανική προεδρία και η καγκελάριας Α. Merkel. Έτσι, τα κράτη μέλη της Ένωσης κατέληξαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου σε μια κοινή απόφαση ότι μέχρι το 2009 η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να έχει ένα «ανανεωμένο κοινό θεμέλιο». Ο ρόλος της Γερμανικής προεδρίας ήταν να συμβιβάσει όλες τις πλευρές. Έτσι, κατέληξε στην εγκατάλειψη της συνταγματοποίησης και στην υιοθέτηση μιας μεταρρυθμιστικής συνθήκης η οποία εγκατέλειπε τον όρο Σύνταγμα, θα τροποποιούσε τις εθνικές συνθήκες, δεν ενσωμάτωνε εντός συνθήκης σύμβολα όπως σημαία, ύμνος της Ένωσης και τον όρο Υπουργός των Εξωτερικών. Ακόμα, αποφασίστηκε η εξαίρεση της Μ. Βρετανίας από την εφαρμογή του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να αναθέσει στη Διακυβερνητική Διάσκεψη να συντάξει μια Μεταρρυθμιστική Συνθήκη.

Η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη θα τροποποιούσε τις ΣΕΕ και την ΣΕΚ. Ο όρος κοινότητα θα αντικαθίσταντο από τον όρο Ένωση, η Συνθήκη θα ονομαζόταν Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η νέα συνθήκη δε θα είχε συνταγματικό χαρακτήρα και ο όρος του Υπουργού των Εξωτερικών θα λεγόταν πλέον Υπατος Εκπρόσωπος της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας.

Οι εργασίες της Διακυβερνητικής Διάσκεψης ξεκίνησαν στις 23 Ιουλίου 2007 και η νέα Συνθήκη υπογράφηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2007 στη Λισαβόνα και θα ονομαζόταν Συνθήκη της Λισαβόνας.

Μετά την αποτυχία κύρωσης της Ευρωπαϊκής Συνταγματικής Συνθήκης σίγουρα πολλοί θα θεώρησαν ότι η θεσμική μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί και να έχει αποτύχει και το θεσμικό της σύστημα με τις συνεχείς διευρύνσεις της να έλθει στο όριο της δυσλειτουργίας, ακόμα με τη μη θεσμική μεταρρύθμιση οι πολίτες της Ένωσης θα εξακολουθούσαν να βλέπουν την Ένωση ως κάτι απόμακρο προς αυτούς καθώς η δημοκρατικότητα θα συνεχιζόταν να είναι ελλειμματική και μη συμμετοχική. Όμως η Ευρωπαϊκή Ένωση, ένα τόσο πετυχημένο εγχείρημα, βρήκε τον τρόπο να συνεχιστεί αυτή η μεταρρυθμιστική διαδικασία έτσι ώστε να επιτευχθούν μεγάλες θεσμικές καινοτομίες που θα λύσουν εκκρεμή ζητήματα πολλών χρόνων.

6. Θεσμικές καινοτομίες και αξιολόγηση της μεταρρύθμισης

Όταν ξεκίνησαν στην Ευρώπη οι διεργασίες για τη θεσμική μεταρρύθμισή της τέθηκαν ως βάση συζήτησης ορισμένοι στόχοι όπως να γίνει η Ευρωπαϊκή Ένωση δημοκρατικότερη, αποτελεσματικότερη στη θεσμική της λειτουργία και να αναθεωρηθούν σημεία του ευρωπαϊκού πολιτικού συστήματος ώστε να επιτευχθεί η εύρυθμη λειτουργία της.

Η μεταρρύθμιση η οποία ξεκίνησε το 2003 μετά από πολλές «περιπέτειες» επιτεύχθηκε το 2009 με την εφαρμογή της Συνθήκης της Λισαβόνας. Εν συνεχεία θα

προσπαθήσουμε αναλύοντας τις θεσμικές καινοτομίες της Συνθήκης να δούμε αν η συγκεκριμένη μεταρρύθμιση εκπληρώνει τους παραπάνω στόχους και δημιουργεί νέα δεδομένα ποιοτικής λειτουργίας του ευρωπαϊκού πολιτικού συστήματος. Η ανάλυση θα ξεκινήσει βλέποντας τις μεταρρυθμιστικές αλλαγές μέσα από τα όργανα ξεχωριστά αλλά και στο σύνολο του πολιτικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

7. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Η λειτουργία μετά την εφαρμογή της Συνθήκης

7.1 Εισαγωγικά

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποκτά νέο δυναμικό ρόλο ως θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Συνθήκη ορίζει ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το οποίο απαρτίζεται από τους αρχηγούς των κρατών μελών και τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και με τη συμμετοχή του Υπατού Εκπροσώπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης όταν οι περιστάσεις το καλούν. Οι υπουργοί εξωτερικών κάθε κράτους μέλους παύουν να είναι μόνιμα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συγκαλείται δυο φορές το εξάμηνο εκτός αν οι περιστάσεις απαιτούν συνέρχεται έκτακτα, όπως τον Μάιο του 2009 για να αποφασίσει δράσεις αντιμετώπισης της ελληνικής κρίσης (χρέους και ελλείμματος).

Η μεγαλύτερη θεσμική καινοτομία που εισάγει η Συνθήκη της Λισαβόνας είναι η θέση του σταθερού προέδρου στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο η οποία θα αντικαταστήσει την εκ περιτροπής εξάμηνη προεδρία των κρατών μελών. Ο νέος σταθερός πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δεν πρέπει να κατέχει κανένα εθνικό ή οποιοδήποτε άλλο αξίωμα. Η θητεία του διαρκεί δύομιση έτη και είναι άπαξ ανανεώσιμη. Η εκλογή του γίνεται από το ίδιο το όργανο το οποίο μπορεί και να την παύσει. Ως καθήκοντα έχει να προεδρεύει τις συνεδριάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, να δουλεύει με γνώμονα την συναίνεση και τη συνοχή του οργάνου, να εκπροσωπεί την Ευρωπαϊκή Ένωση στο διεθνές στερέωμα και να παρουσιάζει τις εκθέσεις και τα συμπεράσματα των συνόδων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σύμφωνα με έκθεση του Euobserver έξι μήνες μετά την εφαρμογή της Συνθήκης της Λισαβόνας έκανε μια αποτίμηση των θεσμικών αλλαγών, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατέχει πλέον «πρωτογενή πόλο εξουσίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ουσιαστικό ρόλο στη χάραξη πολιτικής της Ένωσης» ([//euobserver.com](http://euobserver.com): 2010). Αυτό έχει ως συνέπεια την αποδυνάμωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που μέχρι πρόσφατα ήταν η κινητήρια δύναμη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης (Euobserver: 2010).

Δίνοντας αυτή τη νέα δυναμική στη Συνθήκη μπορεί κάποιος να προσδώσει στον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου καθήκοντα αρχηγού κράτους και στην Ένωση κρατική οντότητα. (I.K. Ιωακειμίδης: 2010)

Σίγουρα η παραπάνω ανάλυση δεν αποτελεί βάσιμη διατύπωση, τα καθήκοντά του είναι διαδικαστικά και διεκπεραιωτικά ως προς τη σωστή λειτουργία του οργάνου. Αλλά αν ακολουθήσουμε την ανάλυση ότι η προσωπικότητα αναδεικνύει τη θέση σίγουρα η επιλογή του Herman van Rompuy κάθε άλλο παρά αναβάθμιση του νέου θεσμού αναδεικνύει. Κάνοντας μια τέτοια μεταρρύθμιση στην Ευρωπαϊκή Ένωση και θέλοντας να δώσεις μια νέα ώθηση στο ευρωπαϊκό πολιτικό σύστημα μετά από πολλά έτη θεσμικής κρίσης, προσπαθείς να αναδείξεις άτομα αναγνωρίσιμα στο ευρωπαϊκό κοινό τα οποία θα μπορέσουν και αυτά να εμπνεύσουν τον ευρωπαίο πολίτη και όχι λόγω των πολιτικών ισορροπιών εντός της Ένωσης να συμβιβάζονται οι ευρωπαίοι ηγέτες υποβαθμίζοντας έστω και με αυτό τον συμβολικό τρόπο την ουσία της μεταρρύθμισης.

Ακόμα η κυρίαρχη ιδέα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν ότι ο πρώτος πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου πρέπει να ήταν μια προσωπικότητα η οποία θα ήταν

διεθνώς αναγνωρισμένη έτσι ώστε και να δώσει μεγάλο κύρος στο νέο θεσμό αλλά και η διαπραγματευτική του ικανότητα να συνδυάζει όλα τα παραπάνω. Η επιλογή του Herman van Rompuy προκάλεσε έντονα σχόλια και δημιούργησε λάθος εκτιμήσεις.

7.2 Προβλήματα εφαρμογής

Το πρόβλημα που προέκυψε την περίοδο έναρξης εφαρμογής της Συνθήκης ήταν ότι οι σχέσεις και τα καθήκοντα του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Προεδρείου (στην περίπτωση του ισπανού πρωθυπουργού Jose Zapatero) ήλθαν σε θεσμική σύγκυση καθώς ο δεύτερος παρέκαμπε τον van Rompuy και αυτό είχε ως αποτέλεσμα τον ανταγωνισμό ανάμεσά τους. (βλέπε Διάσκεψη Κορυφής ΕΕ ΗΠΑ Μάιος 2010). Το έλλειμμα στη Συνθήκη είναι ότι θα πρέπει να καταργηθεί η εκ περιτροπής προεδρία έτσι ώστε να επέλθει ισορροπία.

Αξιολογώντας όμως τη συγκεκριμένη μεταρρύθμιση αποτελεί αναβάθμιση το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο πολιτικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αν και ο συγκεκριμένος ρόλος θα πρέπει να προτάσσει τη θεσμική ισορροπία μεταξύ των άλλων αξιωμάτων της Ένωσης.

7.3 Η Μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Από τον απρόσωπο

τεχνοκρατικό στο δημοκρατικό και αποτελεσματικό χαρακτήρα ;

Σίγουρα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποτελούσε πριν τη Μεταρρυθμιστική Συνθήκη τον κύριο πόλο εξουσίας στο ευρωπαϊκό πολιτικό σύστημα, ήταν και είναι ο

θεματοφύλακας των συνθηκών και το κύριο τεχνοκρατικό όργανο παραγωγής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση χωρίς όμως να είναι επαρκώς δημοκρατικά νομιμοποιημένη όσον αφορά τον διορισμό των μελών και της ηγεσίας της.

Όπως έχει επισημανθεί και παραπάνω οι θεσμικές αλλαγές της Συνθήκης οδήγησαν στην «αποδυνάμωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής» και την ισοστάθμιση έναντι του Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Η πρώτη αλλαγή που επέρχεται με τη μεταρρύθμιση είναι η εκλογή του προέδρου της Επιτροπής από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο λαμβάνοντας υπόψη και τα αποτελέσματα των εκλογών που πραγματοποιούνται για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Επίσης και τα μέλη της Επιτροπής (οι Επίτροποι) υπόκεινται στην ψήφο των μελών του Κοινοβουλίου. Εδώ διαπιστώνουμε ότι τα μέλη της Επιτροπής και η ηγεσία της εγκρίνονται πριν την ανάληψη των καθηκόντων τους από τους εκπροσώπους των ευρωπαϊών πολιτών μειώνοντας έστω και με αυτό τον τρόπο το δημοκρατικό αλλά και το νομιμοποιητικό χάσμα ανάμεσα στην Επιτροπή και τους ευρωπαίους πολίτες. Άρα, η εκλογή του προέδρου και των μελών της Επιτροπής από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με βάση τα αποτελέσματα των ευρωεκλογών αποτελεί βήμα δημοκρατικοποίησης αλλά και πολιτικοποίησης της Επιτροπής (Π.Κ. Ιωακειμίδης: 2010). Ως προς τη σωστή λειτουργία της Επιτροπής είναι ότι δε θα υπάρχει πλέον ο Επίτροπος Εξωτερικών Υποθέσεων, για το λόγο ότι η νέα Συνθήκη δημιουργεί το αξίωμα του Υπατου Εκπροσώπου για θέματα ΚΕΠΠΑ ο οποίος θα είναι και αντιπρόεδρος της Επιτροπής λύνοντας την ασάφεια καθηκόντων που είχαν με το προηγούμενο καθεστώς ο επίτροπος για τις εξωτερικές υποθέσεις με το γενικό γραμματέα του Συμβουλίου αρμόδιο για θέματα ΚΕΠΠΑ που με τη σειρά του κι αυτός τίθεται στην έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η σύνθεση της Επιτροπής αλλάζει ριζικά με τη νέα συνθήκη. Μέχρι την 31^η Οκτωβρίου 2014 θα απαρτίζεται από έναν υπήκοο από κάθε κράτος μέλος μαζί με τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο. Όμως από την 1^η Νοεμβρίου 2014 τα μέλη της Επιτροπής θα αντιστοιχούν στα δύο τρίτα του αριθμού των κρατών μελών, δηλαδή δεκαοκτώ μέλη στην Ευρώπη των είκοσι επτά, μειώνεται δηλαδή κατά 2/3 των κρατών μελών της Ένωσης. ο ορισμός της συμμετοχής θα στηρίζεται στη βάση ενός συστήματος ισότιμης εναλλαγής μεταξύ των κρατών μελών. Το σύστημα θα επιτρέπει σε κάθε κράτος μέλος να έχει Επίτροπο σε δυο από τις τρεις διαδοχικές Επιτροπές (N. Nugent:2009:189).

Σίγουρα οι αλλαγές οι οποίες απήλθαν στον τρόπο λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δεν αποτελούν μεγάλες θεσμικές καινοτομίες όμως τα βήματα προς τη δημοκρατικοποίηση της Επιτροπής είναι πολύ σημαντικά. Η εκλογή των μελών και της ηγεσίας της από το Κοινοβούλιο δίνει στην Επιτροπή μια μορφή νομιμοποίησης έναντι των ευρωπαίων πολιτών να δρα και να λειτουργεί εντός ενός πλαισίου λογοδοσίας, στόχος ο οποίος ήταν αρχή της Επιτροπής στη Λευκή Βίβλο για τη Διακυβέρνηση (2001) δηλαδή η ενίσχυση της λογοδοσίας και σε άλλη μια αρχή της Λευκής Βίβλου βλέπουμε ότι επιτεύχθηκαν με τη μεταρρύθμιση η διασφάλιση της αποτελεσματικότητας με την ενσωμάτωση του επιτρόπου των εξωτερικών υποθέσεων στη θέση του Υπατού Εκπροσώπου για θέματα ΚΕΠΠΑ. Έτσι δε θα υπάρχουν δυο αρμόδιοι για εξωτερικές σχέσεις όπως πριν (ο Επίτροπος και ο γενικός γραμματέας του Συμβουλίου) αλλά μια, πράγμα που θα ενισχύσει την αποτελεσματικότητα της Ένωσης για τα παραπάνω θέματα.

Οι μεταρρυθμίσεις που εισάγει η νέα συνθήκη είναι προς την κατεύθυνση της «δημοκρατικοποίησης» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Όμως η μικρότερη σε σύνθεση Επιτροπή μπορεί να εγείρει ζητήματα νομιμοποίησης και αποτελεσματικότητας από τα κράτη που απουσιάζουν για το λόγο ότι δεν έχουν μέλος της Επιτροπής που προέρχεται από το εν λόγω κράτος μέλος. τέλος μπορεί να καλύπτει κάποιους από τους στόχους της Συνέλευσης αλλά και των άλλων διεργασιών που τέθηκαν σε όλη την περίοδο της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας σε λίγο όμως καιρό θα χρειαστεί μια νέα μεταρρυθμιστική δομή.

7.4 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Από το συμβουλευτικό ρόλο στην ανάδειξή του ως πρωτογενή πόλο εξουσίας στην ΕΕ

Η νέα Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (σύμφωνα και με την έκθεση του Euodserver την οποία ανέφερα πιο πάνω) αναφέρει ότι το Κοινοβούλιο είναι πλέον πρωτογενής πόλος εξουσίας εντός του πολιτικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όμως οι αλλαγές που επέρχονται δεν διαταράζουν το θεσμικό τρίγωνο Κοινοβούλιο-Επιτροπή-Συμβούλιο. Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σύμφωνα με τη Μεταρρυθμιστική Συνθήκη ορίζει ότι το πρώτο μαζί με το Συμβούλιο ασκούν από κοινού νομοθετικά και δημοσιονομικά καθήκοντα, δίνει στο πρώτο να ασκεί πολιτικό έλεγχο και να εκλέγει την ηγεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ας αναλύσουμε τις αλλαγές μια μια. Οι εξουσίες του που ενισχύονται στο δημοσιονομικό τομέα είναι ότι και διαμορφώνει και εγκρίνει τον προϋπολογισμό της

Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ακόμα, η κατάργηση από τη Συνθήκη της διάκρισης των δαπανών από υποχρεωτικές και μη της δίνει την εξουσία της τροποποίησης των δαπανών που δεν είχε με το προηγούμενο καθεστώς.

Στο νομοθετικό τομέα η διαδικασία της Συναπόφασης ως νομοθετική διαδικασία σε ποσοστό μεγαλύτερο από 90% καθιστά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από κοινού νομοθέτη με το Συμβούλιο σε τομείς πχ. δικαιοσύνης, γεωργίας, μετανάστευσης και εσωτερικών υποθέσεων. Αυτή η θεσμική καινοτομία ίσως είναι και από τις πιο σημαντικές όσον αφορά την αποδοχή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας από τους ευρωπαίους πολίτες. Γιατί; Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι το θεσμικό όργανο της Ένωσης με τη μεγαλύτερη δημοκρατική νομιμοποίηση αφού τα μέλη του εκλέγονται από τους ευρωπαίους πολίτες, είναι η φωνή και η «καθαρή» αντιπροσώπευση των πολιτών εντός του πολιτικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Άρα, σίγουρα είναι διαφορετικά να συν-νομοθετούν εκπρόσωποι των πολιτών για πολιτικές οποίες έχουν άμεσο αντίκτυπο στη ζωή τους απ' ότι οι πολιτικές να δημιουργούνται από Υπουργούς των κρατών μελών χωρίς να υπάρχουν εκπρόσωποι των πολιτών αρμόδιοι για τα ευρωπαϊκά θέματα που τους αφορούν.

Στον τομέα της αναθεώρησης των συνθηκών το Κοινοβούλιο αποκτά καθοριστικό ρόλο. Πλέον το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει δικαίωμα υποβολής σχεδίων για την τροποποίηση ή για την αναθεώρηση των Συνθηκών. Ακολουθώντας τη θεσμική καινοτομία σύγκλισης Συνέλευσης για να αναλάβει το σχέδιο εκπόνησης των αλλαγών στις Συνθήκες, το Κοινοβούλιο εκπροσωπείται με μεγάλο ποσοστό, αν δεν ακολουθηθεί αυτή η διαδικασία απαιτείται πάλι η έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η εκλογή τώρα των αξιωματούχων της Ένωσης (προέδρου Επιτροπής) η οποία είναι συνυφασμένη με τα αποτελέσματα των ευρωπαϊκών εκλογών δίνουν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τη δυνατότητα να πολιτικοποιήσει τη διαδικασία αλλά και να «αφυπνίσει» τις πολιτικές του ομάδες.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας αλλάζει και τη σύνθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ως εξής. Τα μέλη του Κοινοβουλίου θα είναι 751 συν τον πρόεδρό του, έναντι 785 που ήταν προηγουμένως. Κάθε κράτος μέλος θα έχει ελάχιστο 6 και μέγιστο 96 ευρωβουλευτές και η κατανομή ανάμεσα στα κράτη μέλη θα γίνει σύμφωνα με ένα σύστημα φθίνουσας αναλογικότητας (Π.Κ. Ιωακειμίδης 2010: 87).

Οι νέες αλλαγές που επιφέρει η Συνθήκη της Λισαβόνας ενισχύουν το Κοινοβούλιο στο τρίγωνο εξουσίας της Ένωσης, του δίνει καθοριστικό ρόλο στη νομοθετική διαδικασία και προσπαθεί να πολιτικοποιήσει τις επιλογές του (για τα αξιώματα της Ένωσης). Οι αλλαγές αυτές ήταν αναγκαίες για να επιτρέψουν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και δράσεις σημαντικές για το πολιτικό σύστημα αλλά και για τους πολίτες της Ένωσης.

Η νέα κατανομή των εδρών 2009-2014

Κράτη μέλη	Έδρες
Γερμανία	96
Γαλλία	74
Βρετανία	73
Ιταλία	72
Ισπανία	54
Πολωνία	51
Ρουμανία	33
Ολλανδία	26
Ελλάδα	22
Πορτογαλία	22
Βέλγιο	22
Τσέχικη Δημοκρατία	22
Ουγγαρία	22
Σουηδία	20
Αυστρία	19
Βουλγαρία	18
Δανία	13
Σλοβακία	13
Φινλανδία	13
Ιρλανδία	12
Λιθουανία	12
Λεττονία	9
Σλοβενία	8
Εσθονία	6
Κύπρος	6
Λουξεμβούργο	6
Μάλτα	6
ΕΕ-27	750

Πηγή: E. Parliament, «Draft Report»

8. Τα εθνικά κοινοβούλια και οι δυνατότητες διευρυμένης συμμετοχής στο Ευρωπαϊκό Πολιτικό Σύστημα

Σύμφωνα με τη Συνθήκη τα εθνικά Κοινοβούλια θα μεριμνούν για την τήρηση της αρχής της Επικουρικότητας. [Η αρχή της Επικουρικότητας σημαίνει ότι δεν πρέπει να επιχειρείται ή να ρυθμίζεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο κάτι που μπορεί καλύτερα να ρυθμιστεί σε εθνικό (Ν. Μούσης 2005: 31)]. Δηλαδή όταν μια πρόταση της Επιτροπής δεν τηρεί την αρχή της Επικουρικότητας το κάθε εθνικό κοινοβούλιο μπορεί να ζητήσει από την Επιτροπή να την τροποποιήσει ή να την αποσύρει.

Επίσης, όλες πλέον οι αποφάσεις και οι νομοθετικές πράξεις που παίρνονται και θεσπίζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο πρέπει να κοινοποιούνται στα εθνικά κοινοβούλια για την καλύτερη και ταχύτερη ενημέρωσή τους.

Ακόμα, τα εθνικά κοινοβούλια μπορούν μέσω των κυβερνήσεών τους να προσφεύγουν στο Δικαστήριο της Ένωσης για την παραβίαση της αρχής της Επικουρικότητας (Π.Κ. Ιωακειμίδης 2009: 91).

Επιπλέον, τα εθνικά κοινοβούλια συμμετέχουν σε πολλές ακόμα διεργασίες της Ένωσης όπως πχ η διακοινοβουλευτική συνεργασία η αξιολόγηση πολιτικών και δράσεων και στη διαδικασία αναθεώρησης των Συνθηκών καθιστώντας τα έτσι και αυτά όχι σε μεγάλο ποσοστό, δρώντες στο πολιτικό σύστημα της Ένωσης.

9. Η κοινωνία των πολιτών και οι νέες μορφές δημοκρατίας που εισάγει η

Συνθήκη της Λισαβόνας

Η Συνθήκη της Λισαβόνας προσπαθεί να ενισχύσει τη δημοκρατική νομιμοποίηση της Ένωσης και να μειώσει το «δημοκρατικό έλλειμμα» και εντός των οργάνων αλλά και στη σχέση μεταξύ της Ένωσης και των πολιτών της. Η Συνθήκη εισάγει μια νέα μορφή συμμετοχής των πολιτών στη νομοθετική διαδικασία της Ένωσης.

Οι πολίτες μέσα από την έννοια της πρωτοβουλίας των ευρωπαίων πολιτών θα μπορούν με τη συλλογή τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου υπογραφών σε διάφορα κράτη μέλη να παρακινήσουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε νομοθετικές πρωτοβουλίες (N. Nugent 2009: 188). Η συγκεκριμένη δράση αποτελεί μια νέα μορφή δημοκρατίας και συμβάλλει στην αμεσότερη συμμετοχή των πολιτών στη χάραξη πολιτικής.

Η Επιτροπή όρισε κανόνες που πρέπει να τηρούν οι πολίτες όταν υποβάλουν την πρότασή τους που είναι οι εξής: ο αριθμός των υπογραφών από κάθε χώρα πρέπει να είναι ανάλογος του μεγέθους της, οι υπογραφές να συνοδεύονται από τη διεύθυνση κατοικίας, την ημερομηνία γέννησης και τον αριθμό ταυτότητας, να υπάρχει χρηματοδότηση από που γίνεται. Αν οι προτάσεις τηρούν τα κριτήρια η Επιτροπή θα πρέπει εντός τεσσάρων μηνών να επιληφθεί για το αίτημα των πολιτών.

10. Προς ένα νέο σύστημα λήψης αποφάσεων

Μέχρι και πριν την εφαρμογή της μεταρρυθμιστικής Συνθήκης για τη λήψη απόφασης στην Ευρωπαϊκή Ένωση χρησιμοποιούνταν η μέθοδος που είχε υιοθετηθεί στη Συνθήκη της Νίκαιας. Το συγκεκριμένο σύστημα καθ' όλη τη διαδικασία μεταρρύθμισης και αναθεώρησης των Συνθηκών χαρακτηριζόταν αρκετά περίπλοκο και αναποτελεσματικό. Γι αυτό και από τις διεργασίες της Συνέλευσης δόθηκε σημαντικό βάρος στην αλλαγή του συστήματος της Νίκαιας με ένα σύστημα διαφανές, δημοκρατικό και αποτελεσματικό για τη διευρυμένη Ένωση των 27 κρατών μελών.

Το νέο σύστημα που εισάγει η Συνθήκη της Λισαβόνας είναι η «διττή πλειοψηφία». Το εν λόγω σύστημα λήψης απόφασης βασίζεται στον υπολογισμό του 55% των κρατών μελών της Ένωσης το οποίο θα αντιπροσωπεύει το 65% του συνολικού πληθυσμού της Ένωσης.

Το νέο σύστημα ακολουθεί και διπλή νομιμοποίηση καθώς εκφράζονται τόσο τα κράτη μέλη με το 55% όσο και οι πολίτες της Ένωσης με 65% καθιστώντας έτσι το νέο σύστημα λήψης απόφασης και πιο δημοκρατικό αλλά και αντιπροσωπευτικό για την κοινωνία των πολιτών η οποία έχει ένα και πιο προσιτό και πιο κατανοητό σύστημα λήψης απόφασης.

Το νέο όμως σύστημα σε όλη την διάρκεια της μεταρρύθμισης προκάλεσε έντονες αντιφάσεις από δυο κράτη μέλη την Ισπανία και την Πολωνία. Έτσι, για να βρεθεί η συμβιβαστική φόρμα και να μην διατηρηθεί το σύστημα λήψης απόφασης που όριζε

η Νίκαια (και ζητούσε η Πολωνία) αποφασίστηκε ότι η διττή πλειοψηφία θα ισχύει από το 2014 και ότι από το 2014 έως το 2017 θα μπορεί όποιο κράτος μέλος να ζητήσει την εφαρμογή του συστήματος της Νίκαιας. Αυτός όμως ο συμβιβασμός υποβαθμίζει την ουσία της μεταρρύθμισης και δημιουργεί ασαφές τοπίο για τη λειτουργία του νέου συστήματος γιατί η ουσία της οποιασδήποτε μεταρρύθμισης είναι να αλλάζει ριζικά κάτι ανατρέποντας το παλιό καθεστώς το οποίο αφού το μεταρρυθμίζουμε είναι αναποτελεσματικό και ξεπερασμένο. Η νέα συνθήκη δίνει και σε μεγάλο βαθμό την επέκταση της ειδικής πλειοψηφίας σε περίπου 80% των θεμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλάζοντας την ομοφωνία που ίσχυε έτσι ώστε η συναίνεση για την λήψη αποφάσεων να αποτελεί πάγια τακτική.

11. Άλλες μείζονες τομές

11.1 Νέες μορφές σύνθεσης του Συμβουλίου

Το Συμβούλιο των (Υπουργών των κρατών μελών) ασκεί σε συνέχεια και τον παλαιότερων συνθηκών τα καθήκοντα που είχε όπως, να νομοθετεί (μαζί με το Κοινοβούλιο τώρα) και να ασκεί δημοσιονομικά καθήκοντα. Σε αυτό το θεσμικό όργανο μετέχει ένας υπουργός από τα 27 κράτη μέλη.

Δύο κύριες συνθέσεις του Συμβουλίου είναι το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και το Συμβούλιο των Εξωτερικών Υποθέσεων. Όμως βάσει παλαιότερων αποφάσεων το Συμβούλιο συνέρχεται και υπό άλλες μορφές πχ περιβάλλον, εκπαίδευση, νεολαία και πολιτισμός κα.

Η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη αλλάζει το όσον αφορά τον πρόεδρο του Συμβουλίου σύστημα εξάμηνης εναλλαγής και εισάγει νέο σύστημα για τις προεδρίες σχηματισμών του Συμβουλίου.

Για το Συμβούλιο των Εξωτερικών Υποθέσεων αυτός που ηγείται είναι ο Ύπατος Εκπρόσωπος Εξωτερικών Υποθέσεων της Ένωσης. για τις υπόλοιπες συνθέσεις του Συμβουλίου την προεδρία αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη βάση συστήματος ισότιμης εναλλαγής η οποία θα απαρτίζεται από μια ομάδα τριών κρατών μελών με διάρκεια δεκαοκτώ μηνών, ενώ την Επιτροπή των Κορυφών θα προεδρεύει όποιο κράτος μέλος προεδρεύει το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων.

Το νέο σύστημα συνθέσεων και προεδριών του Συμβουλίου δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μεγάλη θεσμική καινοτομία για το λόγο ότι το νέο σύστημα των ομαδικών προεδριών μπορεί να επιφέρει αναποτελεσματικότητα και δυσλειτουργία λόγω της περιπλοκότητας τους, με εξαίρεση το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων που προεδρεύεται από σταθερή ηγεσία και το Eurogroup για το οποίο θα γίνει λόγος σε επόμενο κεφάλαιο.

11.2 Η εξωτερική δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο ρόλος του Ύπατου

Εκπροσώπου

Το συγκεκριμένο εγχείρημα, δηλαδή η δημιουργία της θέσης του Ύπατου Εκπροσώπου για τις εξωτερικές σχέσεις αποτελεί μια από τις σημαντικότερες θεσμικές καινοτομίες αλλά και μεταρρυθμίσεις που εισήγαγε τόσο η Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη όσο και η νέα μεταρρυθμιστική Συνθήκη της Λισαβόνας.

Στην πρώτη (ΕΣΣ) η ονομασία ήταν Υπουργός Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά τροποποιήθηκε λόγω της συμβολικότητας του όρου που δημιουργούσε έντονες αντιδράσεις.

Η θέση του Υπατου Εκπροσώπου της Ένωσης έχει διττή αρμοδιότητα καθώς είναι ταυτόχρονα και Αντιπρόεδρος της Επιτροπής αντικαθιστώντας τον Επίτροπο Εξωτερικών Υποθέσεων και αναλαμβάνοντας τα καθήκοντα του στην Επιτροπή. Η άλλη θέση του είναι η Προεδρία του Συμβουλίου των Εξωτερικών Υποθέσεων στην οποία διαμορφώνονται οι προτάσεις της ΚΕΠΠΑ.

Ο λόγος αυτών των διττών αρμοδιοτήτων είναι για να ενοποιήσουν τις παλιότερες θέσεις του γενικού γραμματέα του Συμβουλίου για την ΚΕΠΠΑ και του Επιτρόπου για τις Εξωτερικές Υποθέσεις δίνοντας τη δυνατότητα ενιαίας έκφρασης για τα εξωτερικά θέματα.

Με αυτό τον τρόπο αντιπροσωπεύει την Ένωση σε διεθνείς οργανισμούς και διεξάγει διάλογο με άλλες χώρες. Είναι κύριος εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για θέματα ΚΕΠΠΑ. Ακόμα και στο Συμβούλιο του ΟΗΕ αν υπάρχει κοινή ευρωπαϊκή θέση καλείτε στις συνεδριάσεις. Για τους τρόπους επιλογής και εκλογής του Υπατου Εκπροσώπου αναφέρθηκα παραπάνω. Ακόμα, ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τα θέματα των αρμοδιοτήτων του.

Σίγουρα ο Υπατος Εκπρόσωπος της Ένωσης δεν είναι ο Υπουργός Εξωτερικών με την έννοια του όρου και τις αρμοδιότητες που έχει ένας Υπουργός Εξωτερικών ενός

κράτους έθνους. Τέτοιες αρμοδιότητες δεν του έδινε ούτε η Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη ούτε η υπάρχουσα. Κάτι τέτοιο θα προϋποθέτει μεγάλες αλλαγές τόσο στα κράτη μέλη όσο και στην ίδια την Ένωση θέτοντας και βάσεις της πολιτικής ενοποίησης.

Η θέση του Έπατου Εκπροσώπου δίνει τη δυνατότητα καλύτερου συντονισμού για τις εξωτερικές σχέσεις, θεσμική αντιπροσώπευση και εντός και εκτός της Ένωσης αλλά και αποτελεσματικούς κοινούς θεσμούς.

11.3 Δημιουργία ευρωπαϊκής διπλωματίας και η θεσμοθέτηση Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης

Η ΕΥΕΔ θα αποτελέσει τη διπλωματική υπηρεσία της Ένωσης. Στόχος της είναι να εξασφαλίσει μεγαλύτερη συνοχή και αποτελεσματικότητα στην εξωτερική δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να αυξήσει την πολιτική και οικονομική επιρροή της στον κόσμο (European consilium 2010).

Η νέα αυτή υπηρεσία εξωτερικής δράσης της οποίας ηγείται η Catherine Ashton Έπατη Εκπρόσωπος της Ένωσης για την ΚΕΠΠΑ και τις εξωτερικές σχέσεις, αποτελεί ένα νέο αυτόνομο θεσμικό όργανο που εισάγει η Συνθήκη της Λισαβόνας.

Η ΕΥΕΔ αποτελείται από 7000 διπλωμάτες και 136 αντιπροσωπίες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, το προσωπικό της το απαρτίζουν διπλωμάτες και από τα 27 κράτη μέλη.

Η ΕΥΕΔ θα αποκτήσει ρόλο της διπλωματικής εκπροσώπησης της Ένωσης σε όλο τον κόσμο συνεργαζόμενη στενά και με τις εθνικές υπηρεσίες των κρατών μελών. Σίγουρα και η θεσμοθέτηση του Υπατου Εκπροσώπου αλλά και η ΕΥΕΔ αποτελούν ένα σημαντικό βήμα προς μια συντονισμένη «ΚΟΙΝΗ» εξωτερική πολιτική, αυτό όμως δεν αρκεί αν τα κράτη μέλη δεν κάνουν την υπέρβαση για την πολιτική ένωση και τα εθνικά εξωτερικά θέματα γίνουν ευρωπαϊκά στο σύνολό τους.

11.4 Η νομική δεσμευτικότητα του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης είναι αποτέλεσμα της διαδικασίας της Συνέλευσης που συστάθηκε τον Δεκέμβριο του 1999. Στις 9 Δεκεμβρίου 2000 οι ηγέτες των θεσμικών οργάνων της Ένωσης υπέγραψαν τον χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ο χάρτης ενσωματώθηκε στην Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη ως νομικά δεσμευτικό κείμενο. Όμως λόγω της αποτυχίας στη διαδικασία επικύρωσης, η συζήτηση γι αυτόν επανήλθε με τη δημιουργία της μεταρρυθμιστικής Συνθήκης. Ο Χάρτης αποτελεί σταθμό στην πορεία προς την θεσμική ωρίμανση της Ένωσης και προδιαγράφει τη νέα αρχιτεκτονική της (Γ. Παπαδημητρίου 2001).

Τα δικαιώματα που περιλαμβάνει ο Χάρτης είναι κατανεμημένα στα εξής μέρη:

- Αξιοπρέπεια
- Ελευθερία
- Ισότητα
- Αλληλεγγύη
- Ιθαγένεια

□ Δικαιοσύνη

Η Συνθήκη της Λισαβόνας δεν ενσωματώνει το κείμενο του Χάρτη όπως η Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη λόγω των αντιδράσεων ορισμένων κρατών μελών όπως η Πολωνία και η Μ. Βρετανία, αντίθετα αναγνωρίζει τη νομική του δεσμευτικότητα.

11.5 Αξιολόγηση της Μεταρρύθμισης

Η Συνθήκη της Λισαβόνας ως μεταρρυθμιστική συνθήκη εκπληρώνει τους στόχους που είχαν τεθεί τόσο στη δήλωση του Λάακεν όσο και στα συμπεράσματα της Συνέλευσης. Σίγουρα καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της μεταρρυθμιστικής περιόδου υπήρξαν πολλές αλλαγές και συμβιβασμοί.

Όλη αυτή η περίοδος των συνεχών αλλαγών, απορρίψεων, έδειξαν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση απέκτησε και νέο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας αλλά και νέες μορφές διαλόγου όπως η Συνέλευση τόσο για τον Χάρτη το 1999 όσο και για την Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη που ήταν ανοικτές και αποτελούσαν τομή στα μέχρι τότε δεδομένα.

Η όλη διαδικασία με την επίτευξη της συγκεκριμένης μεταρρύθμισης δεν ήταν ούτε απλή ούτε συνοπτική. Μόνο αν ανατρέξεις στις διαδικασίες πριν την εφαρμογή της εν λόγω Συνθήκης μπορείς να κατανοήσεις ότι όλα αυτά μεταξύ τους είναι συνδεδεμένα (όχι ηθελημένα) για την εκπλήρωση αλλαγών στην Ευρωπαϊκή Ένωση που ήταν αναγκαίες.

Ωστόσο οι απαραίτητες αλλαγές επήλθαν και οι στόχοι που είχαν τεθεί, άλλοι σε μεγάλο και άλλοι σε μικρό βαθμό, εκπληρώθηκαν. Όπως: τροποποίηση των συνθηκών, ενίσχυση της διαφάνειας, της δημοκρατικότητας και της νομιμοποίησης, η Ένωση αποκτά νομική προσωπικότητα και αντικαθιστά την κοινότητα. Αυτό που δεν έδωσε η νέα συνθήκη είναι η πολιτική διάσταση που θα έδινε το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα.

Το κυριότερο όμως όλων είναι ότι δεν κάνει βήματα προς τη βαθύτερη ενοποίηση της Ευρώπης, αντίθετα θέτει τις βάσεις έτσι ώστε οι μεταρρυθμίσεις που εισάγει να δημιουργήσουν την πολιτική και την οικονομική ενοποίηση της.

12. Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση

12.1 Η πολιτική διακυβέρνηση

Σε αυτό το μέρος της εργασίας θα ασχοληθώ με την Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση και τις αλλαγές που έχει υποστεί από τότε που ξεκίνησε η συζήτηση γι αυτήν, από τον Ιούλιο του 2001 αφότου η Επιτροπή κατέθεσε δημόσια την Λευκή Βίβλο για τη διακυβέρνηση μέχρι και τώρα. Τι όμως είναι η Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση; Είναι το σύνολο των κανόνων, των διαδικασιών και των πρακτικών άσκησης των εξουσιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Commission : 2001).

Όμως η ευρωπαϊκή διακυβέρνηση κατά την Λευκή Βίβλο της Επιτροπής χρειάζεται μεταρρυθμίσεις για να φέρει τους πολίτες κοντά στην Ένωση, να ενισχύσει τη δημοκρατία στην Ευρώπη και να εδραιώσει τη νομιμοποίηση των θεσμικών οργάνων με μεταρρυθμίσεις που θα μειώσουν το δημοκρατικό έλλειμμά τους.

Το δημοκρατικό έλλειμμα είναι μια έννοια που χρησιμοποιείται κυρίως για να τονιστεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα όργανά της στερούνται δημοκρατικότητας και φαίνονται απρόσιτα στον πολίτη λόγω της περίπλοκης λειτουργίας τους. το δημοκρατικό έλλειμμα εκφράζει την άποψη ότι στο ευρωπαϊκό θεσμικό σύστημα κυριαρχούσαν όργανα που συγκέντρωναν όλη την εξουσία χωρίς πραγματική δημοκρατική νομιμοποίηση.

Εν συνεχεία, θα παρουσιάσω τις αρχές και τις αλλαγές που έθετε η Λευκή Βίβλος, έτσι ώστε να αποκτήσει η ευρωπαϊκή διακυβέρνηση μια δημοκρατική δυναμική, και

θα προσπαθήσω να ερευνήσω ποιες από αυτές εκπληρώνονται με τη νέα Συνθήκη και πως διαμορφώνεται τώρα η ευρωπαϊκή διακυβέρνηση.

Η ευρωπαϊκή διακυβέρνηση χρειαζόταν άμεσα μεταρρύθμιση για τον λόγο ότι υπήρχε ανάμεσα στους ευρωπαίους πολίτες και την Ένωση ένα τεράστιο χάσμα. Έτσι, η Επιτροπή με τη Λευκή Βίβλο για τη διακυβέρνηση διακηρύσσει κάποιες αρχές για την επίτευξη του «Good Governance», της χρηστής διακυβέρνησης, ώστε και τα θεσμικά όργανα να έλθουν κοντά στους πολίτες και να εκδημοκρατιστεί περεταίρω ο τρόπος άσκησης της εξουσίας εντός της Ένωσης.

Οι βασικές αρχές της Λευκής Βίβλου για τη Διακυβέρνηση είναι:

- Αμεσότερη και μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών στην εκπόνηση πολιτικών και στη λήψη αποφάσεων
- Διαφάνεια στα όργανα της Ένωσης, λογοδοσία και υπευθυνότητα
- Ευθύνη των εμπλεκόμενων στη λήψη αποφάσεων
- Αποτελεσματικότητα τόσο των πολιτικών που εκπονούνται όσο και ολόκληρου του πολιτικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Βλέποντας τις αρχές της Λευκής Βίβλου μπορούμε να πούμε ότι αποτελούν προτάσεις οι οποίες αν υλοποιηθούν θα «εγκαθιδρύσουν μια περισσότερο καλή δημοκρατική διακυβέρνηση».

Σίγουρα το κείμενο της Λευκής Βίβλου αποτελεί τον προάγγελο των αρχών (για τη δημοκρατική Ευρώπη) που διακηρύσσουν τόσο η δήλωση του Λάακεν όσο και η Συνέλευση αλλά και όλες οι μεταρρυθμιστικές διεργασίες που έπονται. Οι εν λόγω

αρχές της Λευκής Βίβλου για τη διακυβέρνηση αποτελούν μια γενική ερμηνεία αυτών που πρέπει να γίνουν. Οι αρχές αυτές μπορεί να εκπονήθηκαν την περίοδο του 2001, όταν ξεκίνησε η συζήτηση για τη μεταρρύθμιση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όμως αποτελούν πραγματικότητα για να αποκτήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση περισσότερο δημοκρατική και χρηστή διακυβέρνηση.

Εν συνεχεία, εξετάζοντας τις αρχές της Λευκής Βίβλου θα δω αν εκπληρώνονται με τη θεσμική μεταρρύθμιση και τι αποτελέσματα φέρνουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ενίσχυση της διαφάνειας και της δημοκρατίας είναι από τις βασικές ρυθμίσεις που φέρνει η νέα Συνθήκη ακολουθώντας μια από τις αρχές της Λευκής Βίβλου όπως η ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το οποίο εκλέγεται απευθείας από τους πολίτες της Ένωσης, την συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων στο ευρωπαϊκό πολιτικό σύστημα και με τις νέες μορφές δημοκρατίας και συμμετοχής των πολιτών (με συγκέντρωση ενός εκατομμυρίου υπογραφών) μπορούν να προτείνουν πολιτικές. Όλα αυτά αντιπροσωπεύουν τις αρχές της Λευκής Βίβλου για τη διαφάνεια, τη δημοκρατία και τη συμμετοχή των πολιτών.

Η αποτελεσματικότητα ενισχύεται με την ξεκάθαρη κατανομή των αρμοδιοτήτων των δρώντων εντός της Ένωσης, με την αλλαγή στη λήψη των αποφάσεων έτσι ώστε να είναι ταχύτερη και πολύ πιο αποτελεσματική και με την ενίσχυση της θεσμικής σταθερότητας με την εκλογή μόνιμων αξιωματούχων. Όμως η αποτελεσματικότητα σε πολλούς τομείς πολιτικής για μια δυνατή, ανταγωνιστική Ευρώπη, που εκπονήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας το 2000 δεν πέτυχαν τους στόχους που είχαν τεθεί. Έτσι η Ευρώπη υιοθετεί μια νέα ατζέντα, την Ευρώπη 2020,

για περισσότερη συνοχή και εφαρμογή πολιτικών με καλύτερα αποτελέσματα για την επίτευξη της χρηστής διακυβέρνησης.

Τελευταία αρχή της Λευκής Βίβλου είναι η συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην παγκόσμια διακυβέρνηση προτείνοντας την αναθεώρηση της διεθνούς εκπροσώπησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία εξασφαλίζεται με την ευρωπαϊκή υπηρεσία εξωτερικής δράσης και με τη διεθνή εκπροσώπηση από το νέο αξιωματούχο της Ένωσης, τον Ύπατο Εκπρόσωπο για θέματα εξωτερικής πολιτικής και με την ενιαία νομική προσωπικότητα της Ένωσης που της δίνει η νέα Συνθήκη για την ενίσχυση του ρόλου της στο διεθνές στερέωμα.

Οι αρχές της Λευκής Βίβλου έχουν επιτευχθεί με τη θεσμική μεταρρύθμιση. Η ευρωπαϊκή διακυβέρνηση με τις νέες θεσμικές καινοτομίες που εισάγει η Συνθήκη της Λισαβόνας αποκτά δυναμική συμμετοχής, διαφάνειας, αποτελεσματικότητας και δημοκρατικότητας δίνοντας τη δυνατότητα στους δρώντες της εξουσίας, το ευρωπαϊκό στερέωμα, να διοικήσουν με τις αξίες (good government) καλής διακυβέρνησης. Όμως από την αντίθετη πλευρά η νέα Συνθήκη λόγω της περιπλοκότητας όχι μόνο του περιεχομένου της αλλά και όλου του ευρωπαϊκού πολιτικού συστήματος, δεν δημιουργεί ένα συνεκτικό σύστημα διακυβέρνησης (Π.Κ. Ιωακειμίδης 2010: 134) το οποίο θα μπορέσει να δημιουργηθεί με την συνεχή απλούστευση του πλαισίου λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

12.2 Η οικονομική διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Συνθήκη το Μάαστριχτ η οποία δημιούργησε τη νομισματική ένωση στην Ευρώπη, άφησε πολλά ζητήματα ως προς τη λειτουργία και τη διαχείριση της νομισματικής ένωσης αλλά και του ίδιου του νομίσματος του Ευρώ. Ένα από αυτά τα ζητήματα είναι η ενίσχυση τις οικονομικής διακυβέρνησης στην ευρωζώνη.

Το παραπάνω ζήτημα αποτελούσε και χρόνιο αίτημα πολλών κρατών μελών έτσι ώστε να υπάρχει μια δυνατή οικονομική διακυβέρνηση στην ευρωζώνη η οποία θα μπορεί να διαχειριστεί το ενιαίο νόμισμα. Καθ' όλη τη διάρκεια της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας το θέμα αυτό απασχολούσε τόσο τη Συνέλευση όσο και τις διακυβερνητικές διασκέψεις. Το αποτέλεσμα ήταν η μεταρρυθμιστική Συνθήκη να θεσμοποιεί το Eurogroup ή αλλιώς την Ευρωομάδα. Δηλαδή, «οι Υπουργοί των κρατών μελών που έχουν το κοινό νόμισμα θα πραγματοποιούν άτυπες συναντήσεις μεταξύ τους όποτε το καλούν οι περιστάσεις. Σε αυτές θα μετέχουν η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι Υπουργοί των κρατών μελών που έχουν το κοινό νόμισμα (άρθρο 14, πρωτόκολλο της Συνθήκης της Λισαβόνας).

Το Eurogroup δεν αντικαθιστά το ECOFIN, το οποίο έχει τον κύριο λόγο για την οικονομική πολιτική, αλλά όταν υπάρχουν ζητήματα που αφορούν το ευρώ θα λαμβάνονται μόνο από την ευρωομάδα. Ένα ακόμα βήμα για την ενίσχυση της οικονομικής διακυβέρνησης που φέρνει η νέα Συνθήκη είναι ότι το Eurogroup θα έχει δικό του σταθερό πρόεδρο ο οποίος θα εκλέγεται με θητεία δύομιση ετών από το ίδιο το Eurogroup και θα προεδρεύει των συναντήσεων. Το Eurogroup θα εκπροσωπεί

διεθνώς την ευρωζώνη και θα επικουρεί τον συντονισμό των δράσεων και της πορείας της.

Όμως, με την έναρξη της εφαρμογής της Συνθήκης της Λισαβόνας στην Ευρωπαϊκή Ένωση άρχισε να διαφαίνεται μια νέα κρίση, δημοσιονομική. Δηλαδή, χώρες του ευρωπαϊκού νότου (Ελλάδα, Πορτογαλία, Ισπανία) παρουσίαζαν πολύ υψηλά ελλείμματα και τεράστιο εξωτερικό δημόσιο χρέος. Κατ' επέκταση ήταν και παραβάτες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης όπου «με αυτό το Σύμφωνο τα κράτη μέλη δεσμεύονται να τηρούν ισοσκελισμένη ή πλεονασματική δημοσιονομική κατάσταση, να διορθώνουν τα υπερβολικά ελλείμματα με δικής τους πρωτοβουλία» (Ν.Μούσης 2005: 132). Η δημοσιονομική κρίση είναι προ των πυλών της Ένωσης και το σύστημα οικονομικής διακυβέρνησης παρουσιάζει πολλές αδυναμίες ως προς την αντιμετώπιση της κρίσης, και ελλείπει μηχανισμών που θα την διαχειρίζονταν. Όλο και πιο κοντά στην ιδέα διαφαινόταν ότι η Ελλάδα, μέλος της ευρωζώνης, αντιμετώπιζε τον κίνδυνο της χρεοκοπίας καθώς το εξωτερικό της χρέος πλησίαζε το 100% και το έλλειμμα της ήταν διψήφιο, είχε εκτροχιαστεί από τους κανόνες του Συμφώνου που όριζαν 3% έλλειμμα και 60% χρέος. Το καθεστώς της πολυμερούς εποπτείας για τη διαχείριση του υπερβολικού ελλείμματος που προέβλεπε η Συνθήκη δεν ήταν αρκετό για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Τα πρώτα ελλείμματα της Συνθήκης της Λισαβόνας άρχισαν να φαίνονται από την αρχή της εφαρμογής της. Ο κίνδυνος χρεοκοπίας της ελληνικής οικονομίας θα οδηγούσε σε αποσταθεροποίηση του κοινού νομίσματος του ευρώ, το οποίο μπορούσε να οδηγήσει σε δημοσιονομική εκτροπή ολόκληρου του οικοδομήματος της νομισματικής ένωσης.

Η οικονομική διακυβέρνηση ήταν αδύναμη και αναποτελεσματική σε αυτή τη φάση για να αποφευχθεί τόσο η ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας όσο και διάσωση της. Ο όρος όμως «διάσωση» ήταν μάλλον «απαγορευτικός» στην Ένωση καθώς η Συνθήκη του Μάαστριχτ όπως και οι μετέπειτα συνθήκες το απαγόρευαν ρητά.

Στο νέο δίλλημα που αντιμετώπιζε η Ευρώπη για τη διάσωση ή όχι κράτους μέλους και για το μείζον θέμα που προέκυπτε, την ενίσχυση της οικονομικής διακυβέρνησης και τη δημιουργία μόνιμου μηχανισμού διαχείρισης των δημοσιονομικών κρίσεων, έδωσε με προσωρινή λύση, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου 2010 στο οποίο αποφασίστηκε η ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας μέσω ενός νεοσύστατου μηχανισμού στήριξης που θα απαρτιζόταν από τα κράτη μέλη και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Η απόφαση αυτή ήταν αντιστροφή των δεδομένων που σηματοδοτεί τη μετάβαση από τη «μη διάσωση κρατών μελών» στη διάσωση.

Ακόμα, το Συμβούλιο σύστησε ειδική ομάδα για την υποβολή προτάσεων για την ενίσχυση της οικονομικής διακυβέρνησης αλλά και μόνιμα δημιουργία μηχανισμού αντιμετώπισης των δημοσιονομικών κρίσεων στην ευρωζώνη. Η συγκεκριμένη απόφαση που έλαβαν οι ευρωπαίοι τον Μάρτιο του 2010 είχε διπλή ερμηνεία. Ότι το συγκεκριμένο μοντέλο διακυβέρνησης της ευρωζώνης έφτασε στα όριά του και ότι η πολιτική των κυρώσεων και της οικονομικής εποπτείας των κρατών μελών με υψηλό έλλειμμα και χρέος είναι αναποτελεσματική γι αυτό και εγκαταλείφτηκε τον Μάρτιο του 2010 με την ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας. Η αναθεώρηση της οικονομικής διακυβέρνησης ήταν μονόδρομος.

Τις προτάσεις για την αναθεώρηση της οικονομικής διακυβέρνησης παρουσίασε η ειδική ομάδα που είχε επωμιστεί το εν λόγω έργο υπό την προεδρία του Van Rompuy. Κύριοι άξονες των προτάσεων αυτών ήταν η μονιμοποίηση του μηχανισμού αντιμετώπισης δημοσιονομικών κρίσεων ή η ελεγχόμενη πτώχευση αυτών των κρατών που δε θα μπορούσαν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους και την ενδυνάμωση του Συμφώνου Σταθερότητας. Οι προτάσεις αυτές για να μπορέσουν να εφαρμοστούν χρειαζόταν αναθεώρηση της Συνθήκης της Λισαβόνας. Έτσι οριστικές αποφάσεις τόσο για τις εν λόγω προτάσεις όσο και για την αναθεώρηση της Συνθήκης θα αποφασίζονταν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 16-17 Δεκεμβρίου 2010.

Εν μέσω όλης αυτής της διαδικασίας άλλη μια χώρα μέλος της ευρωζώνης, η Ιρλανδία, μη μπορώντας να ανταπεξέλθει στις οικονομικές της υποχρεώσεις ζήτησε από την Ένωση την ενίσχυση της οικονομίας της. Η διαδικασία που ακολουθήθηκε ήταν παρόμοια όπως στην περίπτωση της Ελλάδας. Η χρηματοοικονομική αστάθεια στην ευρωζώνη συνεχιζόταν και η θέσπιση μιας νέας οικονομικής διακυβέρνησης στην ευρωζώνη ήταν αναγκαία.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 16-17/12/2010 αποφάσισε τη δημιουργία ενός μόνιμου μηχανισμού δημοσιονομικής στήριξης. Για να καταστεί όμως κάτι τέτοιο δυνατό χρειάζεται τροποποίηση της Συνθήκης της Λισαβόνας. Την τελική απόφαση για τον μόνιμο μηχανισμό θα την πάρει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου. Ακόμα, αποφασίστηκε η αναθεώρηση της Συνθήκης να γίνει μέσω της κοινοβουλευτικής επικύρωσης καθότι τα δημοψηφίσματα μπορούν να αποτελέσουν

τροχοπέδη κατά την αναθεωρητική διαδικασία. Η αναθεωρημένη νέα Συνθήκη θα τεθεί σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 2013.

Αυτός ο νέος μηχανισμός θα ενεργοποιείται σε περίπτωση που κράτος μέλος απειλείται με πτώχευση και για την ενεργοποίηση του τέθηκαν κάποιες προϋποθέσεις όπως: η απόφαση για βοήθεια θα λαμβάνεται με ομόφωνη απόφαση των μελών της ευρωζώνης, στο μηχανισμό θα έχει συμμετοχή και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η βοήθεια που θα χορηγείται θα συνοδεύεται από αυστηρές προϋποθέσεις, την αδυναμία του κράτους μέλους που ζητά την ενεργοποίηση του μηχανισμού θα την διαπιστώνουν με κοινή έκθεση η Επιτροπή, η Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Ταμείο, οι ιδιώτες θα μετέχουν στον μηχανισμό μέσω της αγοράς κρατικών ομολόγων. Στον μηχανισμό μπορούν να μετέχουν και κράτη μέλη εκτός ευρωζώνης. Σε εκκρεμότητα έμεινε η πρόταση του προέδρου του Eurogroup Γιούνκερ για την έκδοση ευρωομολόγων για να καλυφθούν οι δανειακές ανάγκες των κρατών μελών μέσω ενός κοινού ευρωπαϊκού ομολόγου. Η πρόταση αυτή δεν συζητήθηκε λόγω των αντιδράσεων της Γερμανίας και της Γαλλίας που ήταν αντίθετες στη συγκεκριμένη πρόταση.

Η συζήτηση για την αναθεώρηση της οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση μόλις ξεκίνησε και ίσως αργήσει να καταλήξει στην τελική της φάση. Αυτό όμως το ζήτημα, δηλαδή μόλις τελειώνει μια μεταρρύθμιση οι επικρατούσες συνθήκες να ζητούν μια νέα μεταρρύθμιση στο ευρωπαϊκό στερέωμα δεν είναι μόνο εκ φύσεως ζήτημα του πολιτικού συστήματος της Ένωσης λόγω της πολυπλοκότητας της δομής του ή της πολυμορφίας ετερόκλητων μελών του αλλά είναι και θέμα σχεδιασμού και τομών που πρέπει να γίνουν όταν εκπονούνται μεταρρυθμίσεις στο

πολιτικό σύστημα της Ένωσης οι οποίες πρέπει να πάνε να είναι ελλειμματικές, συμβιβαστικές και χρονοβόρες. Όπως ανέφερα και παραπάνω η συζήτηση για την οικονομική διακυβέρνηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης μόλις άρχισε.

Παρόλα αυτά το πλαίσιο το οποίο παρουσιάστηκε τον Δεκέμβριο του 2010 είχε ως στόχο την περαιτέρω ενίσχυση της δημοσιονομικής πειθαρχίας στην ευρωζώνη αλλά και τη δημιουργία του μηχανισμού που ανέφερα. Τα βήματα που πρέπει να γίνουν, πρέπει να είναι προς μια ενοποιημένη οικονομική διακυβέρνηση όλων των κρατών μελών. Δηλαδή, το πρόβλημα της ευρωζώνης είναι ότι υπάρχει νομισματική ένωση των κρατών μελών χωρίς να υπάρχει ούτε δημοσιονομική ένωση ούτε οικονομική, με δεδομένες τις ανισορροπίες στις εθνικές οικονομίες των κρατών μελών. Ένας ακόμα παράγοντας που πρέπει να επισημανθεί είναι η αποτελεσματικότητα της οικονομικής διακυβέρνησης στον τομέα της δημοσιονομικής πειθαρχίας που εύλογα κάποιοι ζητούν μια και ήταν προϋπόθεση δημιουργίας της ONE.

Την αποτελεσματικότητα της οικονομικής διακυβέρνησης δε θα την φέρει ένα ακόμα πιο ισχυρό Σύμφωνο Σταθερότητας ούτε οι κυρώσεις προς τα απείθαρχα δημοσιονομικά κράτη μέλη αλλά ο ενοποιημένος ευρωπαϊκός οικονομικός συντονισμός.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας αποκάλυψε πολύ νωρίς τις ελλείψεις της προς την οικονομική διακυβέρνηση, η Ευρωπαϊκή Ένωση εισέρχεται σε ένα νέο κύκλο μεταρρυθμίσεων οι οποίες είναι σημαντικές όχι μόνο για την οικονομική και νομισματική σταθερότητα αλλά και για την ενοποιητική διαδικασία. Η Ένωση έχει πλέον ανάγκη νέους οικονομικούς θεσμούς έτσι ώστε να ξεπεράσει την κρίση που

μόλις άρχισε. Η μέχρι τώρα κατεύθυνση που θέλουν να δώσουν οι ευρωπαϊοί ηγέτες είναι η νέα οικονομική διακυβέρνηση των κυρώσεων και της ελεγχόμενης πτώχευσης των κρατών μελών με δημοσιονομικά προβλήματα και όχι μια πιο ενοποιημένη οικονομική διακυβέρνηση των κρατών μελών η οποία μπορεί να φέρει βιωσιμότητα στις οικονομίες και να αντιμετωπίσει εξ ολοκλήρου η Ένωση τις οικονομικές δυσκολίες των κρατών μελών σε μια ολοκληρωμένη δημοσιονομική και οικονομική ένωση.

13. Τελικά Συμπεράσματα

Μέσα από αυτή την εργασία προσπάθησα να αναλύσω όλες τις μεταρρυθμιστικές διαδικασίες που υπέστη το ευρωπαϊκό στερέωμα από τη Νίκαια και ύστερα. Ένα από τα πολλά συμπεράσματα που διαπίστωσα είναι ότι οι μεταρρυθμίσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πάντα αναγκαίες λόγω του ότι η μια συνθήκη αποτελεί συνέχεια της προηγούμενης και η μια συμπληρώνει την άλλη. Ένας λόγος είναι η περιπλοκότητα του πολιτικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ένας δεύτερος οι ελλείψεις που διαπιστώνονται τόσο σε αυτό που λέμε ενωσιακή διαδικασία όσο και στις προκλήσεις των καιρών. Όπως διαπιστώνουμε, στις μέρες μας οι καινοτομίες της Συνθήκης της Λισαβόνας ακόμα δεν έχουν λειτουργήσει αποτελεσματικά ή δεν έχουν προσαρμοστεί κατάλληλα και ξανά η Ευρωπαϊκή Ένωση χρειάζεται μια νέα θεσμική μεταρρύθμιση, πολύ σημαντική για το μέλλον της και σε θεσμικό και σε οικονομικό επίπεδο.

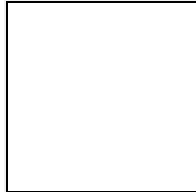
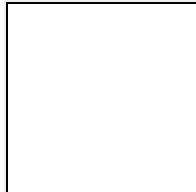
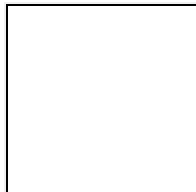
Ακόμα, όλες οι μεταρρυθμιστικές διαδικασίες μέχρι τώρα ήταν πολύ χρονοβόρες και σκόνταφταν συνήθως στη λαϊκή βούληση λόγω του ότι οι πολίτες είναι πλέον

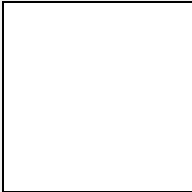
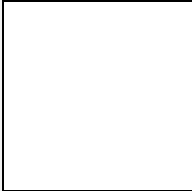
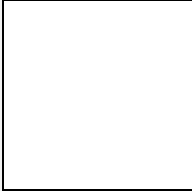
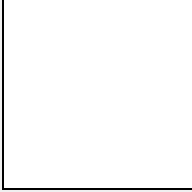
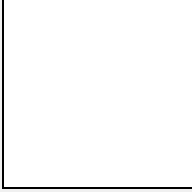
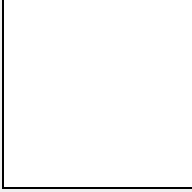
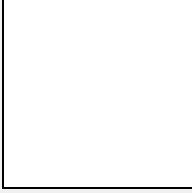
απομακρυσμένοι από το «Ευρωπαϊκό Όνειρο», την ευρωπαϊκή ενοποίηση και ότι η Ευρώπη δε διαθέτει εκείνους τους ηγέτες που θα εμπνεύσουν αλλά και θα τολμήσουν σε πολιτικό επίπεδο.

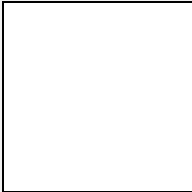
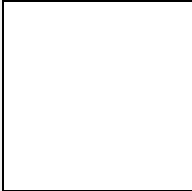
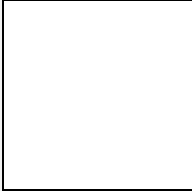
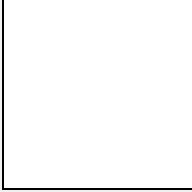
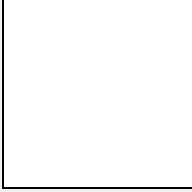
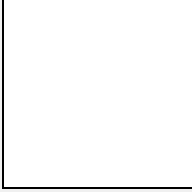
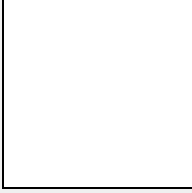
Όσον αφορά τα συμπεράσματα όλης αυτής της περιόδου που ασχολήθηκα, σίγουρα όλοι οι στόχοι που τέθηκαν για μια πιο αποτελεσματική, δημοκρατική, δυνατή Ευρώπη έχουν εισαχθεί με τη Συνθήκη της Λισαβόνας στο ευρωπαϊκό στερέωμα και η ευρωπαϊκή διακυβέρνηση αρχίζει να αποκτά ένα πιο δημοκρατικό χαρακτήρα σε σχέση με πριν. Όμως, η παραγωγή αυτών των ρυθμίσεων σε πολιτικά αποτελέσματα δεν έχει αποδώσει και οι ελλείψεις της Συνθήκης δεν άργησαν να φανούν. Όμως, μετά από κάθε παράλειψη στο ευρωπαϊκό σύστημα κάτι νέο αρχίζει να γίνεται. Αμέσως κινούνται οι διαδικασίες για το επόμενο βήμα είτε της ενοποίησης είτε μιας αναθεώρησης. Έτσι και τώρα η νέα κρίση στην Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να αποτελέσει ευκαιρία τόσο για εξάλειψη των παραλήψεων της Συνθήκης όσο και για τα βήματα της ενοποίησης που είχαν μείνει μετέωρα.

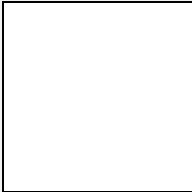
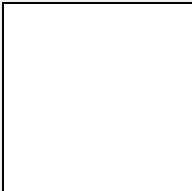
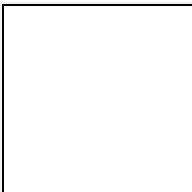
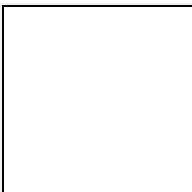
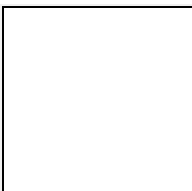
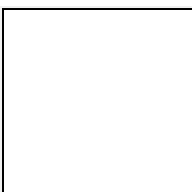
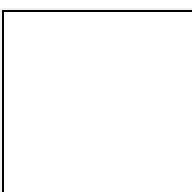
Επίμετρο

Χρονοδιάγραμμα επικύρωσης της Συνθήκης της Λισαβόνας:

Χώρα	Ημερομηνία	Νομοθετικό Σώμα	Ναι	Όχι	Αποχή	Επικυρώθηκε στις
 Αυστρία	09/04/08	Εθνικό Κοινοβούλιο	151	27	5	13/05/08
	24/04/08	Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο	58	4	0	
 Βέλγιο	06/06/08	Γερουσία	48	8	1	15/10/08
	10/04/08	Βουλή Αντιπροσώπων	116	11	7	
	10/07/08	Φλαμανδικό Κοινοβούλιο	78	22	3	
	14/05/08	Βαλλωνικό Κοινοβούλιο	56	2	4	
	19/05/08	Κοινοβούλιο Γερμανόφωνης Κοινότητας	22	2	1	
	20/05/08	Κοινοβούλιο Γαλλικής Κοινότητας	67	0	3	
	27/06/08	Κοινοβούλιο Περιφέρειας Βρυξελλών	65	10	1	
 Βουλγαρία	21/03/08	Κοινοβούλιο	195	15	30	28/04/08
 Γαλλία	07/02/08	Κοινοβούλιο	336	52	22	14/02/08
	07/02/08	Γερουσία	265	42	13	
 Γερμανία	24/04/08	Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο	515	58	1	25/09/09
	23/05/08	Ομοσπονδιακό Συμβούλιο	65	0	4	
 Δανία	24/04/08	Κοινοβούλιο	90	25	0	29/05/08

	11/06/08	Κοινοβούλιο	250	42	8	12/08/08
Ελλάδα						
	11/06/08	Κοινοβούλιο	91	1	9	23/09/08
Εσθονία						
	11/03/08	Βουλή των Κοινοτήτων	346	206	81	16/07/08
	18/06/08	Βουλή των Λόρδων	Εγκρίθηκε			
Ηνωμένο Βασίλειο						
	21/10/09	Κάτω Βουλή	Εγκρίθηκε			23/10/09
	22/10/09	Άνω Βουλή	Εγκρίθηκε			
	02/10/09	2ο Δημοψήφισμα	Εγκρίθηκε			
Ιρλανδία						
	26/06/08	Κογκρέσο	322	6	2	08/10/08
	15/07/08	Γερουσία	232	6	2	
Ισπανία						
	23/07/08	Γερουσία	286	0	0	08/08/08
	31/07/08	Κάτω Βουλή	551	0	0	
Ιταλία						
	03/07/08	Βουλή των Αντιπροσώπων	31	17	1	26/08/08
Κύπρος						

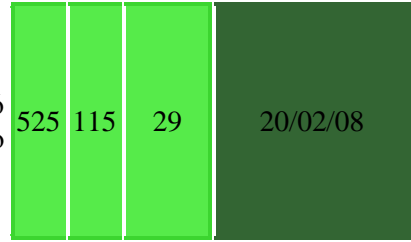
	08/05/08	Κοινοβούλιο	70	3	1	16/06/08
Λεττονία						
	08/05/08	Κοινοβούλιο	83	5	23	26/08/08
Λιθουανία						
	29/05/08	Κάτω Βουλή	47	1	3	21/07/08
Λουξεμβούργο						
	29/01/08	Βουλή των Αντιπροσώπων	65	0	0	06/02/08
Μάλτα						
	05/05/08	Βουλή των Αντιπροσώπων	111	39	0	11/09/08
	08/07/08	Γερουσία	60	15	0	
Ολλανδία						
	17/12/07	Κοινοβούλιο	325	5	14	06/02/08
Ουγγαρία						
	01/04/08	Βουλή των Αντιπροσώπων	384	56	12	10/10/09
	02/04/08	Γερουσία	74	17	6	
Πολωνία						

	23/04/08	Κοινοβούλιο	208	21	0	17/06/08
Πορτογαλία						
	04/02/08	Κοινοβούλιο	387	1	1	11/03/08
Ρουμανία						
	10/04/08	Εθνικό Συμβούλιο	103	5	1	24/06/08
Σλοβακία						
	29/01/08	Κοινοβούλιο	74	6	0	24/04/08
Σλοβενία						
	20/11/08	Κοινοβούλιο	243	39	13	03/12/08
Σουηδία						
	18/02/09	Κάτω Βουλή	125	61	11	13/11/09
	06/05/09	Γερουσία	54	20	5	
Τσεχία						
	11/06/08	Κοινοβούλιο	151	27	21	30/09/08
Φινλανδία						

20/02/08

Ευρωπαϊκό
Κοινοβούλιο

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Giddens A, Diamond P., Liddle R: Κοινωνική Ευρώπη Παγκόσμια Ευρώπη, 2007
- Δήλωση του Λάακεν για το μέλλον της ΕΕ, Συμπεράσματα της προεδρίας του Συμβουλίου, 2001
- Ελληνική Πανεπιστημιακή Ένωση Ευρωπαϊκών Σπουδών: Α' και Β' τόμος, Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές, Σιδέρης, Αθήνα 2006
- Επιστήμη και Κοινωνία, τεύχος 10, Διακυβέρνηση, Σάκκουλα, Αθήνα 2003
- Ευρωπαϊκές εξελίξεις τεύχος 62, Ενημερωτικό Δελτίο, Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Πολιτικής και Ενοποίησης, ΕΚΕΜ-ΕΕΕΠ, Αθήνα 2010
- Ιωακειμίδης Π.Κ: Ευρωπαϊκό Σύνταγμα και Ευρωπαϊκή Ενοποίηση, Θεμέλιο, Αθήνα 2005
- Ιωακειμίδης Π.Κ: Η Συνθήκη της Λισαβόνας, παρουσίαση, ανάλυση, αξιολόγηση, Θεμέλιο, Αθήνα 2010
- Λευκή Βίβλος για τη διακυβέρνηση, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Βρυξέλλες [com(2001)] τελικό
- Μαραβέγιας Ν, Τσινισιζέλης Μ: Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση. Οργάνωση και πολιτικές 50 χρόνια, Θεμέλιο, Αθήνα 2007
- Μούσης Ν: Ευρωπαϊκή Ένωση-δίκαιο-οικονομία-πολιτική, 12^η έκδοση, Παπζήσης, Αθήνα 2008
- Nugent Neil: Β' έκδοση, Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ιστορία-Θεσμοί-Πολιτικές, Σαββάλας, Αθήνα 2009
- Ξενάκης Δ, Τσινισιζέλης Μ: Παγκόσμια Ευρώπη; Η διεθνής διάσταση της ΕΕ, Σιδέρης, Αθήνα 2006

- Ξενάκης Δ: Κατευθύνσεις προοδευτικής διακυβέρνησης, Πατάκης, Αθήνα 2009
- Ξενάκης Δ, Σταυρίδης Σ, Τσινισιζέλης Μ, Υφαντής Κ, Χρυσόχου Δ: Ευρωπαϊκή Πολιτεία. Η Τέχνη της Συνδιάθεσης, Σαββάλας, Αθήνα 2009
- Παπαδάκης Ν: Η κρίση και οι κρίσεις. Το διακύβευμα της διακυβέρνησης στην ΕΕ στην «εποχή της κρίσης», Κοινωνικό Κέντρο τεύχος 4, Αθήνα 2009
- Παπαδημητρίου Γ: Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Σταθμός στη θεσμική ωρίμανση της ΕΕ, Παπαζήσης, Αθήνα 2001
- Παπαδημητρίου Γ: Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα. Το σχέδιο της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης, Σαββάλας, Αθήνα 2003
- Σημίτης Κ: Η Ευρωπαϊκή Πρόκληση και η Συνθήκη της Λισαβόνας, όμιλία Cambridge University
- Siedentop Larry: Δημοκρατία στην Ευρώπη, Θεμέλιο, Αθήνα 2002
- Τσάτσος Δημήτρης Θ: Ευρωπαϊκή Συμπολιτεία, Α. Λιβάνης, Αθήνα (2007)
- Τσάτσος Δημήτρης Θ: Τα Μεγάλα Θεσμικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Σαββάλας, Αθήνα 2005

Ξενόγλωσση

- Christaiansen Th-Reh Chr: Constitutionalizing the European Union, Palgrave, London 2009
- Hagemann S: Ratifying the Lisbon Treaty. What happens now?, 2007, E.P.C. Commentary
- Hix S: The political system of the European Union, Basingstone, Macmillan 1998

- Lavdas K.A (2001): republican Europe and Multicultural Citizenship, Politics 21/1:1:11
- Mendrinou M (1996): Non-Compliance and the European Commission's Role in integration, journal of European P.Policy 3/1-22
- Monnet J: Memoirs, Collins, London 1978
- Naurin – Wallege: Unveiling the Council of the European Union, Games Governments Play in Brussels, London 2010
- Peterson J, Shackleton M: The institutions of the European Union, Oxford University Press, Oxford 2002
- Radaeli C: Technocracy in the European Union, Longman, London 1999
- Radaeli-Feasterstone: The politics of the Europeanization, Oxford Press 2003
- Scharof: Governing in Europe: Effective and Democratic, Oxford University Press, Oxford 1999
- Weiler J. H.H. and Wind M: European Constitutionalism Beyond the State, Cambridge University Press, Cambridge 2003
- Wiener A.K., Deiz Th: European Integration Theory, Oxford University Press, Oxford 2004

URLS

www.europa.eu

www.ekem.gr

www.eliamep.gr

www.osce.com